LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

LAISVĖ
THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje 12.00
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

NO. 14 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, BALANDŽIO (APRIL) 4, 1975 OZONE PARK, N. Y. ★ ★ ★ ★ ★ ★ METAI 64-IEJI

KRISLAI

Reikalinga nauja ir pilna
Kam tie laivai?
Kada bėgs ir Thieu?
Bėga dienos ir mėnesiai
Dar žodelis

A. BIMBA

Su pabaiga kovo baigėsi prezidento Fordo paskelbtoji Vietnamo karo priešams amnestija. Sakoma, kad iš 126,000 jaunų vyrų, kvalifikuotų ta prezidento "malone" pasinaudoti, tiktai 22,500 sutiko prašyti jo pasigailėjimo ir prisipažinti kaltais.

Toji prezidento amnestija nebuvo jokia amnestija. Ji buvo apgavystė. Taip ją suprato didelė karo priešų dauguma ir atmetė.

Reikia naujos, tikros, pilnos amnestijos. Reikia tikėtis, kad trumpiausiu laiku visoje šalyje prasidės kova už paspaudimą prezidento, kad jis nedelsdamas tokią amnestiją paskelbtų. Reikia tikėtis, kad šiuo reikalu bus susirūpinta ir Kongrese.

□

Prezidento Fordo įsakymas mūsų kariniams laivas traukti į Pietų Vietnamo uostus, neva gelbėti pabėgėlius, kelia didelį susirūpinimą ne tik šioje šalyje, bet visam pasaulyje. Mažai kas tiki tuo, kad jų misija yra garbinga.

Ar tik jie nebus staigiai panaudoti gelbėjimui Saigono režimo, kai liaudies armijos pasirodys prie Saigono vartų ir to režimo gyvybei susidarys rimtas pavojus? Pasiteisinimą prezidentas suras.

Taikos jėgos turi budėti.

□

O kad Saigono režimui ateina galas, tai jau vargiai kas abejoja. Gal tik dienų ir savaičių klausimas, kada Thieu paseks mūsų prezidento draugo Kambodijos diktatoriaus Lon Nol pavyzdžiu ir, kaip Lon Nol, krokodilio ašaromis apsipylęs, atsiduris kur nors užsienyje. Juk Thieu dar didesnis nusikaltėlis. Jis daug, daug daugiau doleriais ir žmonių gyvybėmis kainavo mūsų kraštui, negu Lon Nol.

Visas taikos pasaulis sveikina Vietnamo liaudies armijas, garbingai ir didvyriškai skinančiais sau kelią į Saigoną.

□

Visos pranašystės apie "gerus laikus jau tik už vartų" eina vėjais. Bėga dienos, slenka mėnesiai, o infliacija, o nedarbas, o kainų kilimas savo darbą tebevaro visu smarkumu. Gal ir laimingi tie, kurie tiki stebuklais ir dabar kantriai jų lauks iš taip vadinamo federalinių mokesčių sumažinimo dvidešimt keturių bilijonų dolerių sumoj.

Amerikos pažangieji žmonės jais netiki. Štai kodėl yra šaukiamas visos šalies mastu suvažiavimas Chicagoje šio mėnesio 26-tą dieną kovai prieš infliaciją ir nedarbą. Teisingai "Daily World" pabrėžia, kad apsigaus ir nusivils tie, kurie patikės, kad mūsų milijonieriai ir bilijonieriai ką nors darbo žmonėms duos geruoju.

□

Tiktai trumpos kelios dienos bepaliko iki kito sekmadienio, iki balandžio 13-osios, iki "Laisvės" dalininkų metinio suvažiavimo. Kam tik sveikata ir sąlygos leidžia, **esate kviečiami ir raginami suvažiavime dalyvauti.**

□

Aš vis tiek noriu nuoširdžiausiai pasveikinti mūsų mielasias Connecticut valstijos drauges pažangietes. Jos net dviem gražiais parengimais atžymėjo Moters Dieną. Gerai pasirodė ir niujorkietės draugės. Gaila, kad iš kitų šios plačios apylinkės kolonijų nieko negirdėt.

Mokesčių sumažinimo įstatymai, bet kiek bus naudos?

Washingtonas. - Praeitą savaitgalį prezidentas Fordas garsiai paskelbė, kad jis pasirašys Kongreso priimtą federalinių mokesčių sumažinimo bilių ir padarys jį įstatymu. Jis pabrėžė keletą biliuje jam nepatinkamų punktų, bet bijo, kad Kongresas gali priimti dar blogesnį bilių, jeigu jisai šio biliaus nepasirašytų. Pagal Kongreso priimtąjį bilių, mokesčiai bus sumažinti 24 bilijonais dolerių, o prezidentas, kaip žinia, buvo pasiūlęs juos sumažinti tik 16 bilijonų dolerių.

Ko iš šio mokesčių sumažinimo tikimasi ir bus laukiama? Į klausimą prezidentas plačiai atsakė per televiziją ir radiją. Girdi, žmonės, mokesčiais šimtą kitą dolerių sutaupydami, iš didelio džiaugsmo skubinsis tuos dolerius praleisti pirkimui visokių kasdieninių reikmenų. Tas padidins prekėms marketą. Tas pagyvins ir padidins gamybą. Tas duos darbų daugeliui darbininkų. Tas padės sumažinti nedarbą. Taip pat, žinoma, pakels turtuoliams pelnus. Visi laimėsime. . .

Kitais žodžiais, šie 24 bilijonai dolerių gyventojų kišenėse arba rankose tiesiog parodys stebuklus ir mus gerokai išves iš užklupusios resesijos.

Dabar tik lieka kantriai palaukti ir pamatyti, kaip tie stebuklai atrodys. Prezidentas užtikrino, kad ilgai laukti nereikės, rezultatai pasirodysią dar šiemet.

Kas liečia Amerikos pažangiuosius žmones, tai jie jokiais stebuklais netiki. Jie ruošiasi sunkioms ir ilgoms darbo žmonių kovoms prieš infliaciją ir nedarbą. Jie žino, kad geruoju iš mūsų valdančiosios klasės nieko nelaimėsime - absoliutiškai nieko. . .

Itužusiai puola komunistus

Paryžius. - Prancūzijos Socialistų Partijos dienraščio "L'Unite" korespondentas turėjo interviu su Portugalijos Socialistų Partijos lyderiu Mario Soares. Pastarasis griežčiausiai smerkė ir kritikavo Portugalijos komunistus ir jų politiką.

Socialistų lyderis pareiškė, kad jo partija nesutinka Portugalijoje kurti liaudies respubliką, už kurios steigimą stoja Komunistų partija. Kaip žinoma, socialistai remia Portugalijoje steigimą buržuazinio režimo, kurį jie vadina "demokratija".

NUŽUDYMAS BUVĘS SUPLANUOTAS

Riyadh, Saudi Arabija. - Pripažinta, kad karaliaus Faisal nužudytojas princas Aziz yra pilno proto. Tyrinėjimai parodo, kad nužudymas buvo gerai suplanuotas. Aišku, kad buvo sudarytas sąmokslas, kuriame dalyvavo visa eilė kitų karaliaus priešų.

Viena iš veikliausių pasaulyje

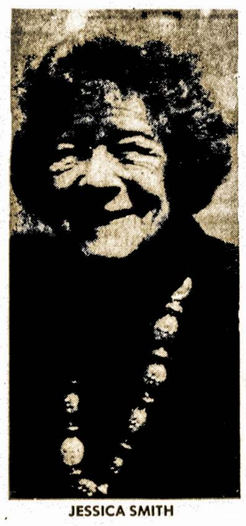

JESSICA SMITH

Tai viena iš pačių veikliausių pasaulyje moterų. Jai netrukdo nė jau gana graži metų našta ant jos pečių. Ji yra populiaraus žurnalo "New World Review" redaktorė ir faktinoji leidėja. Ji didžiuojasi Amerikos revoliucinės partijos naryste.

IR VĖL BEDARBIŲ SKAIČIUS PAAUGO

Albany, N. Y. - New Yorko valstijoje bedarbių skaičius dar pašoko 21,000. Dabar šioje valstijoje nedarbas siekia jau 9.3 procento visų darbo jėgų.

Užtrenktos durys menininkams

Washingtonas. - Smarkiai protestuoja Jungtinių Valstijų-Kinijos Liaudies Respublikos Draugiškumo Asociacijos pirmininkas William Hinton prieš neįsileidimą į šią šalį Kinijos menininkų. O pagal 1972 metais pasirašytą kultūrinio bendradarbiavimo sutartį buvo pasiruošusi atvykti skaitlinga kiniečių menininkų grupė. Viskas buvo jau paruošta kelionei. Cionai irgi jau viskas paruošta jų gastrolei po Amerikos didmiesčius.

Bet šios šalies valdžios organai užsimanė pažiūrėti į tų menininkų repertuarą, kuriame suradę šios šalies interesams labai "pavojingą" dainą. O kokia toji daina? Joje esąs reiškiamas kiniečių pasiryžimas išlaisvinti Formozą (Taiwaną) iš Chiang Kai-šeko rankų ir prijungti prie Kinijos sausžemio. Ir dėl to užtrenkė jiems duris.

PRIPAŽĮSTA, KAD JAM NEPAVYKO

United Nations, N. Y. - Jungtinių Tautų sekretorius Kurt Waldheim informavo Jungtines Valstijas, kad jam nepavyko suvesti į derybas Kambodijoje kariaujančias puses ir užbaigti konfliktą. Kaip žinoma, jis buvo Amerikos prašytas patarpininkauti.

Civilinis karas turi eiti iki galo, kol viena ar kita pusė laimės. O niekas neabejoja, kad jį laimės revoliucinės liaudies jėgos.

BAISI TRAGEDIJA

Rijeka, Jugoslavija. - Kovo 29 d. čionai kilusiame motinystės ligoninėje gaisre žuvo 24 kūdikiai, o keturi tapo sužeisti. Gaisras kilęs dėl sutrikimo elektros sistemoje.

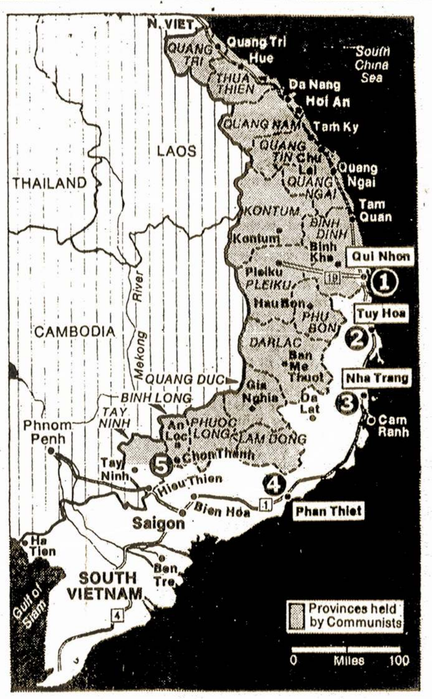

Liaudies jėgos užėmė Da Nangą, pergalingai eina link Saigono

Iš Saigono pranešama, kad jau praeitą savaitgalį Pietų Vietnamo liaudies armijos užėmė svarbų miestą Da Nangą ir pergalingai traukia linkui sostinės Saigono. Pranešime sakoma, kad skaitlingos Saigono režimo armijos didžiausioje suirutėje beveik be pasipriešinimo traukiasi atgal. Daugelis pereina į liaudiečių pusę. Paliekami kalnai ginklų ir amunicijos.

Saigono fašistinis režimas su Thieu priešakyje skęstąs panikoje. Prieš liaudiečių veržimąsi pirmyn nesitikima atsilaikyti. Kalbama apie sutraukimą visų dar pajėgiančių armijų prie Saigono jam apginti.

Aukščiau telpančiame žemėlapyje parodoma, kurias vietoves jau tamsi spalva kontroliuoja liaudiečių Laikinosios Revoliucinės Vyriausybės karinės jėgos, o kurios (šviesi spalva) dar tebėra Saigono režimo rankose. Kaip matome, daug didesnį šalies plotą jau valdo liaudiečiai.

Jis už sugrįžimą į Vietnamą

Charleston, S. C. - Buvęs Amerikos karinių jėgų vyriausias komandierius Pietų Vietname generolas William C. Westmoreland agituoja už siuntimą į Vietnamą skubios militarinės pagalbos Saigono režimui. Jis kartoja tą prezidento Fordo blofą, kad Amerika turinti "moralinę obligaciją" (pareigą) neleisti liaudies jėgoms susidoroti su Thieu diktatūra.

Sakoma, kad šis generolas dabar rašo atsiminimų knygą apie Amerikos ginkluotą įsivėlimą į Indokinijos avantiūrą, kurioje buvo paklota virš 50,000 jaunų Amerikos gyvybių.

Protestuoja prieš siuntimą Amerikos karinių laivų

Iš Washingtono pranešimas, kad prezidentas Fordas įsakė net keliems Amerikos kariniams, pilnai ginkluotiems laivams tuoj plaukti į Pietų Vietnamo vandenis, į Da Nango ir kitų miestų apylinkes, neva gelbėjimui pabėgėlių iš mūšių lauko, iš vietnamiečių susilaukė didžiausio protesto. Niekas netiki, kad karinių laivų misija tėra labdarybės ir geraširdiškumo sumetimais bei išrokavimais. Prezidentas, kuris reikalauja, kad būtų siunčiami ginklai į Pietų Vietnamą prailginti civilinį karą ir kraujo liejimą, staiga susirūpino vargšų pabėgėlių likimu ir nori juos gelbėti nuo pražūties!

Vietnamiečiai mano, kad Amerikos kariniai laivai turi tiktai vieną tikslą, būtent - gelbėti Saigono režimą.

Svarbu ir tas, kad daugelis net ir šios šalies senatorių bei reprezentantų netiki prezidento Fordo užtikrinimu, kad karinių laivų misija tėra gelbėti pabėgelius. Šį prezidento žygį jie smerkia ir kritikuoja.

UŽDARYTOS KAMBODIJOS LON NOL REŽIMO AMBASADOS

Maskva. - Su kovo 28 d. Tarybų Sąjungos vyriausybė formaliai ir oficialiai uždarė Kambodijos režimo ambasadą ir įsakė visiems jo diplomatams išsikraustyti. Tuo pačiu kartu ji pripažino Kambodijos liaudiečių misiją Tarybų Sąjungoje.

New Delhi. - Taip pat Indijos vyriausybė uždarė Kambodijos Lon Nol valdžios ambasadą ir nutraukė diplomatinius ryšius su Phnom Penh. Indija taipgi pripažino Norodom Sihnouk vadovaujamą Kambodijos liaudiečių vyriausybę.

Washingtonas. - Prezidentas Fordas esąs nutaręs Kissingerį laikyti valstybės sekretoriumi iki 1979 metų.

Labai reikšminga darbo unijų judėjime kryptis

Jau yra prabėgę dvidešimt metų nuo to laiko, kai Amerikos Darbo Federacija ir Industrinių Organizacijų Kongresas susivienijo į vieną organizaciją. Tai buvo laikoma milžinišku žingsniu pirmyn. Ir iš tikrųjų taip buvo. Su tuo buvo pašalinta daugelyje pramonės šakų tarpunijinė kova.

Ir šiandien kas nors panašaus pradeda reikštis. Net keletas gana skaitlingų unijų pradeda rimtai kalbėti apie savo jėgų suvienijimą. Tai reikalinga, viena, kad išlaikymas unijų aparato pasidarė labai iškaštingas ir nariai nebegali pakelti vis kylančių narinių mokesčių; antra - artimų pramonės šakų unijų susivienijimas padėtų joms sėkmingiau atsilaikyti prieš monopolinių korporacijų didėjantį spaudimą numušti algas ir pasunkinti darbo sąlygas.

Tokį apsivienijimą, sakoma, rimtai planuoja šios unijos: Textile Workers of America su 17,000 narių ir Amalgamated Clothing Workers of America su 257,000 narių United Rubber Workers su 169,000 narių ir Oil, Chemical & Atomic Workers su 145,000.

Manoma, kad susivienijimas bus pasiektas netolimoje ateityje.

Vėliausios žinios

Saigonas. - Čia gautas pranešimas, kad liaudies jėgos jau užėmė ir uostmiestį Qui Nhom, trečią didžiausią miestą Pietų Vietname. Didžiulė Saigono režimo armija iš miesto išmušta didžiausioje panikoje.

Amerikiečiai būriais apleidžia Pietų Vietnamą. Ambasados tarnautojai ir kiti viršininkai skuba savo šeimas išsiųsti į namus.

°

Phnom Penh. - Kambodijos diktatorius Lon Nol su savo šeima paspruko į Indoneziją. Sakoma, kad atsisveikindamas su savo kolegomis, jis labai gailiai apsiverkė.

°

Washingtonas. - Farmų produktų kainos per paskutinį mėnesį nukrito 2 procentais. Bet tų pačių konsiūmerius (vartotojus) pasiekusių produktų kainos dar pakilo. Pasinaudojo maisto trustas.

•

Tel Aviv. - Izraelyje sionistai ruošia demonstracijas ir reikalauja, kad vakarinėje Jordano upės pusėje izraeliečių okupuotos Egipto žemės būtų tuoj apgyvendintos žydais.

•

United Nations, N. Y. Taip vadinamo "Trečiojo pasaulio" 70 kraštų komitetas reikalauja bausti Izraelį už jo agresiją prieš arabus, ji išmetant iš Jungtinių Tautų.

•

Maskva. - Spauda skelbia, kad šiemet čionai žiema buvo šilčiausia per paskutinį šimtmetį.

•

Albany, N. Y. - Ištirta ir surasta, kad New Yorko valstijoje yra net 50 priežiūros (nursing) namų su tokiais trūkumais, kad jie netinkami žmonėms gyventi.

•

Saigonas. - Taip vadinamos Tarptautinės Kontrolės ir Priežiūros Komisijos jėgos, kurios susideda iš 600 asmenų, palieka Pietų Vietnamą. Joms nebėra darbo, nes paliaubos jau seniai pasibaigusios-sulaužytos. Šią komisiją buvo sudariusios Jungtinės Tautos.

•

Washingtonas. - Prasidėjo byla prieš buvusį Nixono kabinete iždo sekretorių John Conally. Kaltinamas paėmęs $10,000 kyšį nuo pieno trusto, išgauti valdžios leidimą leisti pieno kainai pakelti.

•

Maskva. - Kovo 25 d. čia lankėsi Kongo Liaudies Respublikos prezidentas M. Nguabiu. Įvyko pasitarimai su tarybinės vyriausybės žmonėmis.

Nato šalys nusivylusios Portugalija

Washingtonas. - Net penkios NATO kapitalistinės šalys viešai parodė savo nepasitenkinimą Portugalijoje situacijos kurso žymiu pasukimu į kairę. Jų valdžiom labai nepatinka komunistų įtakos šiomis dienomis stiprus padidėjimas. Tomis viešai pasisakiusiomis savo nusivylimą šalimis, yra Vakarų Vokietija, Belgija, Holandija, Danija ir Italija. O, žinoma, nėra jokia paslaptis, kad gal labiausia iš visų NATO šalių yra nepasitenkinusi Jungtinių Valstijų vyriausybė.

Ar įvyks jų persiėmimas?

Bobby Fischer
Pasaulinis šachmatų sporto čempionas.

Anatoly Karpov,
Tarybų Sąjungos šachmatų čempionas.

Dar vis tebeina derybos ir ginčai dėl tarp jų lošimo taisyklių. Pasaulinė Šachmatų Federacija kaltina Fischerį už užsispyrimą pakeisti taisykles. Jeigu jis nenusileis, iš jo bus atimtas pasaulinio čempiono titulas ir Karpovas taps čempionu.

LAISVĖ

LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.
Published Fridays, except in case of Hollidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	$5.50
Queens Co., per year	$10.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

Indokinijos liaudis žygiuoja pirmyn

Kasdien kiekvienas pranešimas iš Kambodijos ir Pietų Vietnamo kalba apie revoliucinių liaudies jėgų didžiulius laimėjimus. Vietname miestas po miesto pereina į liaudies rankas. Jos jau didvyriškai veržiasi prie Pietų Vietnamo sostinės Saigono, ir jau apsupusios Kambodijos sostinę Phnom Penh. Iš Saigono korespondentai praneša apie Thieu režimo militarinių jėgų gretose viešpataujančią paniką ir apie kareivių tūkstančiais suirutėje bėgimą iš frontų arba pasidavimą liaudies pergalingoms jėgoms.

Dar daugiau: Praeitą šeštadienį žinioje iš Saigono kalbama, kad Thieu režimo armija Da Nang mieste ir apylinkėje besitraukdama prieš liaudiečius paliko pilniausioje tvarkoje bilijono dolerių vertės amerikoniškų ginklų. Šie ginklai dabar vartojami prieš Saigono armijas.

Tuo tarpu Washingtone Fordas ir Kissingeris sušilę tebeagituoja už skubinimą daugiau ginklų Phnom Penh ir Saigono režimams! Jie dargi iškepė naują "argumentą" už siuntimą greitos militarinės pagalbos. Jie sako, kad to iš mūsų reikalauja "moralinė obligacija". Tiesa, jokioje pasirašytoje sutartyje nesą tiems režimams pažadėta nenutraukiama militarinė pagalba, bet, girdi, jiems duota suprasti, kad pagalba nenutruks, nors čia ir kažinkas atsitiktų su Thieu ir Lon Nol.

Tokia prezidento ir valstybės sekretoriaus propaganda tiktai pailgina Pietų Vietname ir Kambodijoje civilinius karus ir padidina aukas žmonių gyvybėmis. Mat, vietoje pasiduoti liaudies jėgoms, Thieu ir Lon Nol dar vis tikisi, kad gal mūsų vyriausybei gauti pavyks iš Kongreso sutikimą skubintis jiems su didele pagalba. Dar jie vis nenustoja vilties išgelbėti savo kailį. . .

Pirmas didelis išbandymas

Iš visų šalies kampų plaukia žinios į Nacionalinės Koalicijos Kovai prieš Infliaciją ir Nedarbą centrą, kad planuojamas žygis į Washingtoną balandžio 26 dieną bus istorinis visais požiūriais. Iš visur pranešama, kad vis daugiau ir daugiau darbo unijų žygį užgiria ir ruošiasi jame aktyviai dalyvauti. Ypatingai didžiojo New Yorko ir jo apylinkių unijistai entuziastiškai ruošiasi.

Kaip jau žinoma, žygiui į Washingtoną programoje keliami šie svarbūs reikalavimai: kad iš federalinių sandėlių maistas būtų naudojamas maitinimui alkanųjų; kad nebūtų metami iš butų tie žmonės, kurie, dėl nedarbo ir infliacijos, nebepajėgia nuomų užsimokėti; kad nebūtų sulaikomas išmokėjimas benefitų bedarbiams, kurių nedarbo apdraudos benefitų laikas pasibaigia; kad būtų įvykdytas viešųjų darbų vasarinis projektas, suteikiantis trims milijonams jaunų darbininkų darbo; kad Kongresas tuoj priimtų sustiprintą "Hawkins Full Employment Bill (HR 50); kad būtų tuoj užlopytos įstatymuose visos skylės, per kurias turčiai išsisukinėja nuo mokesčių mokėjimo; kad būtų įvedama 30 valandų darbo savaitė pramonėje; kad samdoje bei darbuose nebūtų toleruojama jokia diskriminacija dėl tautinės ir rasinės kilmės, dėl lyties bei amžiaus ir t. t.

Vadinasi programa yra plačiausios apimties ir pilniausiai remtina kiekvienam amerikiečiui, kuris yra susirūpinęs infliacijos ir nedarbo problema ir nuoširdžiai nori dalyvauti kovoje prieš krizę ir jos gimdantį skurdą, kriminalizmą, ir kitas šių dienų nelaimes.

Šis pirmas žygis į šalies sostinę, ruošiamas darbo unijų, bus geras pirmas išbandymas darbo masių ryžto ir pasiruošimo panaudoti savo masinį protesto balsą prieš valdančiosios klasės pasimojimą visą krizės naštą sukrauti ant jos pečių. Todėl tiek daug dėmesio žygio pasisekimui skiria visos šalies pažangieji žmonės. Taip pat todėl buržuazinė šalies spauda taip "gražiai" tyli apie šį žygį. Taip pat todėl žygis nėra populiarinamas žiniose per televiziją ir radiją.

Arba, ar nors puse lūpų apie šį istorinį žygį yra prasitarę prezidentas Fordas, valstybės sekretorius Kissingeris ir kiti viršininkai? Ne! Taip pat republikonų ir demokratų partijų vadovybės šiuo svarbiu klausimu laiko kietai užčiauptas burnas. Tiktai Komunistų Partija ne tik žygiui į Washingtoną pilniausiai pritaria, bet karštai ragina visus partijos narius aktyviai dalyvauti mobilizavime žygiui kuo plačiausių liaudies masių.

Sutinkame, kad tikra beprotybė, bet. . .

Amerikos geležinkelių darbininkų unijų organas "Labor" (kovo 30 d.) kreipia dėmesį į pasaulinę moderniškų ginklų gamybą ir platinimą. Jis tai vadina didžiausia šių laikų beprotybe. Už tai kaltina "pasaulio valdonus".

Laikraštis nurodo, kad didžiausiais ginklų gamintojais ir prekiautojais yra Jungtinės Valstijos ir Tarybų Sąjunga, taip pat neatsilieka Prancūzija ir D. Britanija. Visa pasaulinė ginklais metinė prekyba yra pasiekusi net 18 bilijonų dolerių vertę. Tai nesvietiškas jos iškilimas, kai pagalvoji, kad 1952 metais jos vertė tebuvo 300 milijonų dolerių! Pagal "Labor", pirmoje vietoje, žinoma, stovi mūsų Jungtinės Valstijos su $8,300,000,000 prekyba, antroje vietoje - Tarybų Sąjunga su $5,500,000,000 vertės prekyba. Paskui Prancūzija su $3,000,000,000 ir D. Britanija su $1,500,000,000!

Laikraštis sako, kad jau ir be karo dėl ginklavimosi lenktynių pasauliui nuostoliai kolosališki. Jie per metus siekia apie 240 bilijonus dolerių. Koks baisus eikvojimas!

Tai švenčiausia tiesa. Tik gaila, kad geležinkelininkų organas neturi drąsos arba nenori pirštu parodyti tikrąjį šios pasaulinės beprotybės, šio baisaus eikvojimo kaltininką. Laikraštis nepastebi, kad jau keletas metų Juntinių Tautų Saugumo Taryboje ir Generalinėje Asamblėjoje guli Tarybų Sąjungos pasiūlymas padaryti galą tai ginklais prekybai ir eiti prie visuotinio ir pilno visiems nusiginklavimo. Bet kas tam pasiūlymui pasipriešino, atsistojo skersai kelią? Ogi mūsų Jungtinės Amerikos Valstijos, o joms pritarė visas kapitalistinis pasaulinis. Tai ką tokiame atsitikime turėjo ir turi daryti Tarybų Sąjunga ir visas socialistinis pasaulis?

Kas ką rašo ir sako

PAVOJUS JŲ "VADAVIMO" RAKETUI

VLIKo vadai labai susirūpinę ir iš savo pasekėjų reikalauja stambių aukų. Visas jų Lietuvos "vadavimo" biznis esąs atsidūręs "lėmtingose sąlygose". Tiesa, "pabaltiečių delegacijos" audiencija pas prezidentą Fordą, buvęs didelis, neapsakomai didelis jų bizniui laimėjimas, "tačiau", girdi, "yra patikimų žinių, kad JAV užsienio politikos vairuotojai, vadovaujami valstybės sekretoriaus H. Kissingerio, linksta į Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių inkorporacijos į Sovietų Sąjungą pripažinimą. . . Vieninga Vakarų Europos valstybių laikysena Sovietų Sąjunga pakirto, jas vieną po kitos, kiekvieną atskirai, įtraukdama į Rytų Europos dabartinių sienų tarptautinį pripažinimą".

VLIKo vadai praneša, kad "vadavimo" raketui gelbėti nuo to pavojaus, jie esą įsteigę "Ypatingą išteklių fondą", kuriam kuo greičiausia reikią minimum šimto tūkstančių dolerių.

JAU IR JI GAUNA Į "KAILĮ"

Chicagos menševikų organas labai supykęs ant New Yorko "Vienybės, kad jinai neprakeikė prelato Krivaičio. Netgi jai primeta prelato garbinimą. Koks ten negirdėtas Juškėnas traukia:

"Štai, kad ir š. m. kovo 7 d. 3 nr. Vienybės priešakiniame puslapyje talpinama didžiausia foto nuotrauka, atvykusių į Ameriką dvasiškių. Tame pačiame puslapyje kunigas Kęstutis Balčys, Albany vyskupijos dekanas ir Amsterdamo, N. Y., Lietuvių parapijos klebonas pyškina ilgiausį straipsnį "Sveikiname Vilniaus arkivyskupijos valdytoją"! Ir net titulų negaili: "Jo Prakilnybė Monsinjoras Česlovas Krivaitis, Vilniaus Arkivyskupijos Valdytojas ir Kapitulinis Vikaras".

PUIKAUS PASISKAITYMO IR INFORMACIJOS LEIDINYS

Tiktai šiomis dienomis mus pasiekė Lietuvoje išleistas 1975 metų kalendorius. Jį išleido, kaip ir visada, Kultūrinių Ryšių su Užsienio Lietuviais Komitetas ir "Gimtojo Krašto" redakcija. Apie leidinio labai įvairų ir įdomų turinį įvados žodyje sakoma:

"Šių metų tradicinį kultūrinių ryšių su užsienio lietuviais komiteto ir 'Gimtojo Krašto' kalendorių paskyrėme pasakojimams apie Lietuvos kaimą. . . . gal kalendoriaus puslapiuose ne kiekvienas jūsų ras aprašytas savo gimtąsias vietoves, bet tikimės, kad kiekvienas susidarys vaizdą, kaip gyvena šiandieninis Lietuvos kaimas, koks jis dabar yra palyginus su praeities.

"Kaip paprastai, nemaža vietos kalendoriuje paskyrėme iliustracijoms - juk jūs atsiliepimuose apie ankstesnių metų mūsų kalendorius labai vertinote nuotraukas. Pasistengėme atsižvelgti ir į kitus savo skaitytojų pageidavimus, pastabas".

Kalendoriaus leidėjai labai vertina skaitytojų atsiliepimus. Ir šiame savo žodyje į skaitytojus jie sako:

"Ir šiemet, mieli skaitytojai, lauksime jūsų laiškų, atsiliepimų. Jie padės mums leisti kalendorius, kurie dar labiau atitiktų jūsų pageidavimus, kurie būtų jums dar naudingesni.

"Laukiame taip pat jūsų pasiūlymų ir dėl kitų kalendorių tematikos.

Sėkmės jums 1975 metais, mieli skaitytojai".

Kalendorių paruošė mūsų skaitytojams gerai pažįstamas žurnalistas Jonas Lukoševičius.

Mes tik galime nuoširdžiai pasveikinti ir leidėjams padėkoti už davimą mums tokio įdomaus leidinio. Kai ką iš jo laikas nuo laiko panaudosime ir "Laisvės" skiltyse.

LLD NARIAMS PASISKAITYTI

Nors gerokai suvėluotai, bet pagaliau jau turime Lietuvių Literatūros Draugijos žurnalo "Šviesa" šių metų pirmąjį numerį. Jame randame Draugijos nariams puikaus, naudingo pasiskaitymo. Iš ilgesnių straipsnių minėtini: Prof. Zigmo Januškevičiaus - "Sprendžiant sveikatingumo problemą", R. Šarmaičio - "Katrės Matulaitytės literatūrinis palikimas", A. Gučiūniečio - "Pasaulio gyventojų skaičius", V. Bovino - "30 metų socializmo statybos", A. Trumpicko - "Profesorius, daktaras Pranas Mažylis", Jono Sabaliausko - "Joana Baltrušaitienė - kovotoja už JAV lietuvių moterų sekuliarizaciją", Edmundo Rimšos - "Žymaus ateisto jubiliejus", ir kiti

Kaip ir paprastai, žurnale skaitytojas ras gražių eilėraščių.

Šiam numeriui viršelį piešė dailininkas Robertas Feiferis. Jame vaizduojamas mūsų didžiosios draugijos 60-metis.

Žurnalą, kaip žinoma, Draugijos nariai gauna už tą pačią mažą dviejų dolerių metinę duoklę.

Šia proga norisi visus narius paraginti jau mokėti duokles ir už šiuos metus. Na, o tie, kurie pamiršę ar neprisirengę užsimokėti ir už 1974 metus, pasiskubinkite, kad neišsibrauktumėte iš šios garbingos organizacijos gretų.

LABAI LAIKU PRIMINIMAS IR PARAGINIMAS

"Vilnies" redaktorius S. J. Jokubka savo kolumnoje rašo:

"Kalbant apie savus reikalus, laikas jau pradėti galvoti apie mūsų laikraščių dalininkų suvažiavimus. "Laisvės" dalininkų suvažiavimas bus balandžio 13 dieną, mūsų "Vilnies" - gegužės 4 d.

Kaip paprastai, suvažiavimai esti sveikinami. "Vilnies" redaktorius J. Mažeika jau renka "Laisvės" dalininkų suvažiavimui sveikinimus. Matykime jį. Kelkime tarp laisviečių ir vilniečių tradicinės draugystės vėliavą su kiek kuris išgalime."

KAS TAI NELAIMINGAI MOTERIŠKEI PASIDARĖ?

Per geroką laiką buvome smetoninninkų organe "pasigedę" smarkiosios Emilijos Čekienės "šedevrų" apie mūsų mieląjį gimtąjį kraštą. Todėl nesistebėkite, kad mes labai "nudžiugome" pagaliau vėl išgirdę jos balsą. Ale ir balsas! Tik klausykite:

"Koktu ir neįtikėtina buvo skaityti tėvynę aplankiusios australietės A. Karazijienės įspūdžius propagandiniam išeiviams klaidinti skirtame laikraštuke 'Gimtasis kraštas' š. m. vasario 27 d. num., korespondento komentaruis pagražintus, kur ji atlieka komunistinio agento pareigas".

Ir ką gi tokio baisaus toji "baisioji" australietė pasakė apie tėvynę, kad poniai Čekienei net koktu skaityti? Tegu paaiškina pati Čekienė. Ji cituoja Karazijienės šiuos "baisius" žodžius:

"Svarbiausia įtikinti jaunimą, kad Lietuva yra moderni, šiuolaikinė, pažangi. Tie, kurie iš čia užaugusių jaunųjų buvo Lietuvoj, grįžo pilni įspūdžių, kurių niekaip kitaip negalima būtų jiems įdiegti. Jie žavisi Lietuvos grožiu, jie nuolat prisimena nepaprastą giminių ir visai nepažįstamų svetingumą ir draugiškumą, jie su nuostaba ir pagarba kalba, kokį įspūdį jiems padarė Lietuvos jaunimo meilė savo gimtajam kraštui. Ir jiems patiems, ten pasisvečiavusiems, Lietuva pasidaro nebe abstrakcija, o gyvybe pulsuojantis kraštas - ne tik jų tėvų, bet ir jų pačių šalis".

Tai ot kas poniai Čekienei koktu skaityti apie Lietuvą! Tai ot kuo ji piktinasi! Tai ot už ką ji Karazijienę prakeikė ir paskelbė "komunistų agente".

TURĖS ATEITI Į PROTĄ ANKSČIAU AR VĖLIAU

Smetoniniai "vaduotojai" ašaroja:

"Praeitą šeštadienį ne tik Chicagos, bet ir kitų miestų lietuviai buvo sujaudinti perskaitę laikrašty Chicago Tribune (kovo 15 d.) kolumnisto Bill Anderson straipsnį, kuriame dėstoma, kad Henry Kissingerio vadovaujami Valstybės Departamentas ir Krašto Saugumo Taryba yra linkusi 'legalizuoti' Pabaltijo kraštų aneksiją 'detantės' sąskaiton ir nuolat prezidentui Fordui patariama, kad jis turėtų atsisakyti Lietuvos, Estijos ir Latvijos pripažinimo."

Niekas neabejoja, kad šios šalies vadovybė šiuo klausimu turės pakeisti savo nusistatymą. Klausimas yra tiktai laiko.

"BENDROMIS PASTANGOMIS PRIEŠ CHULIGANIZMĄ"

Tokia antrašte Vilniaus "Tiesoje" skaitome įdomų prokuroro Alfonso Kairelio straipsnį. Jame, tarp kitko, skaitome:

"Plačiai išsivystė judėjimas už aukštą kultūrą ir pavyzdingą viešąją tvarką. Daugelis įmonių, gamyklų, cechų ir brigadų yra išsikovoję komunistinio darbo vardą. Miestai ir gyvenvietės jau yra daug nuveikę, siekdami aukštos kultūros ir pavyzdingos viešosios tvarkos. Toks būdingas mūsų laikmečio bruožas. Todėl viešosios tvarkos pažeidimai kelia teisėtą darbo žmonių pasipiktinimą.

Chuliganizmo priežastys labai įvairios, jos glūdi daugelyje gyvenimo reiškinių. Kai iš jaunų dienų stokojama kryptingos veiklos, domėjimosi, gilinimosi į vieną ar kitą gyvenimo ir darbo sritį, išsiviešpatauja nuobodulys, dvasinis tingumas. Šie netinkamo auklėjimo šeimoje, buityje suformuoti bruožai išeina į aplinką, visuomenę ir, kartais nesutikę pasipriešinimo, ima gilėti ir plisti. Taip ir susiduriame su nekultūringumu, abejingumu bendrabūvio reikalavimams, girtavimu.

Deja, dar neretai matome neveikiančius kultūros rūmus, klubus, skaityklas. Profsąjungos, komjaunimo organizaciją.

Turint galvoje, kad chuliganizmas yra sudėtinga socialinė problema, reikia labai kryptingai sutelkti visų valstybinių organų ir visuomeninių organizacijų pastangas. Būtina vaikus ir paaugliius geriau auklėti šeimoje, teisingai derinti auklėjimą ir mokymą. Darbo žmonių laisvalaikis turi būti panaudojamas savišvietai ir kultūros kėlimui. Kovoje su girtavimu veiksmingiau turėtų dalyvauti darbo žmonių kolektyvai, visuomeninės organizacijos, specialiosios medicininės ir auklėjamosios, kultūros ir kitos įstaigos. Privalome išgyvendinti abejingumą chuliganizmo reiškiniams, sudaryti nepakantumo jiems aplinką tiek darbo žmonių kolektyvuose, tiek gyvenamose vietose."

Lisbon. - Portugalijos Komunistų Partija paskelbė, kad jos žymus veikėjas Otavio Pato lankėsi Tarybų Sąjungoje ir turėjo pasitarimą.

Taip, ginklų gaminimas ir jais prekiavimas yra didžiausia pasaulinė beprotybė. Bet kovai prieš ją, kovai už jos pašalinimą mažai tepatarnauja "Labor" ir kiti darbo unijų organai, kurie slepia ginklavimosi lenktynių kaltininkus ir pasitenkina tiktai dejavimu.

Darbininkų algos tarp kainų ir pelnų

SIS TAS APIE "VEIKSNIŲ" IŠGANYTOJĄ SIMĄ

JAUSMŲ PERMAINA

Jeigu iki šiol sakydavome, kad meilę atšaldo dideli nuotoliai, tai dabar galime pridurti - ne visada. Kartais būna atvirkščiai. Atrodo, vis daugiau mūsų veikliųjų veiksnių į jūreivį Simą Kudirką ima žiūrėti, kaip į uošvę. Atseit, gera būtų moteriškė, tiktai ne po mano stogu. O jeigu jau tenka su ja gyventi po vienu stogu, tai ir jos nosis galėtų būti kitokia, ir kalba ne ta, ir kad savo vietą žinotų. . .

O kaip gražiai Simas atrodė iš toli, kai dar niekas čia jo nebuvo matęs ir girdėjęs! Jis ir kalbėjo kaip reikiant, ir elgėsi. Na, tiesiog stebuklingas veidrodis, kuriame veiksniai matė save ir negalėjo atsižiūrėti. Dažnai, būdavo, nė neatskirsi, kur Simas, kur jie, ką Simas sako, ką jie. . .

Gana greitai tik priedainiu liko jo asmeninė tragedija, jo tikrieji norai. Simo vardu buvo kalbama, kad Simas kalba lietuvių tautos vardu. O jau ką tautai reikia kalbėti, ko norėti, veiksniai žinojo iš seno. Beliko tik tautai sužinoti, kad ji badauja, kad ji baigiama surusinti, kad ji užsiverkusi laukia nesulaukia vaduotojų. . . Kokia erdvė atsivėrė veikti! Susirinkimai ir rinkliavos, memorandumai ir rinkliavos, posėdžiai ir rinkliavos!

Lyg pasakoje Simui buvo išausti ir pasiūti karališki drabužiai. Jį padarė vos ne šventu Jurgiu ar Vyčiu, kuris drąsiai kaunasi su Maskvos komunistais. Jo garbei buvo rašomos poemos, kurių nė vienos, net ir labai norint, nebuvo galima premijuoti, atidaromos dailės parodos, kur dauguma paveikslų, švelniai tariant, buvo ne ta tema. Jo vardu buvo sulopyti seni subankrutavę šūkiai ir kišami tarptautinėn arenon. Su aklu užsispyrimu Simas buvo linksniuojamas drauge su liūdnai pagarsėjusiu leitenantu Calley ir emigracijoje nublankusiu Solženycinu. Vargu jis apsidžiaugė sužinojęs, kad kartu su juo lietuvių tautos karžygiais buvo vadinami žmogžudžiai Brazinskai ir moraliai smukęs žmogelis Simokaitis. Žodžiu, veiksniai griebė viską, kas po ranka pakliuvo, ir audė, rezgė, lopė. . .

Ir štai iš už stebuklingo veidrodžio pasirodė pats Simas Kudirka. Ne tik maži vaikai, bet ir seni veiksniai aiktelėjo:

— O karalius tai nuogas. . .

Vargu jį galima kartu su vienu save gerbiančiu rašytoju pavadinti intelektualiu jūreiviu, kuris domisi įvairių laikų švietėjų mintimis, jau prieš ketvertą metų pusėtinai kalbėjo angliškai ir t. t. Tai parodė ir jo pirmieji interviu, ir tai, kuo jis pirmiausiai čia rūpinosi. Kažkuo susišaukia jo skubėjimas į krautuves pasižiūrėti kainų ir veiksnių nenorėtas išgirsti jo ankstesnis prisipažinimas, jog į užsienį jis bėgęs, kad galėtų turėti gerų daiktų.

O jau su vizitu į kalėjimą jis iš tikrųjų galėtų neskubėti. Anksčiau veiksniai didžiavosi, kad Simo kaulai trupėjo, tačiau jo dvasia išliko tvirta. Bet jeigu jis ims aiškinti mūsų kaliniams, kad jie visi sėdi patogiai, laisvai, teisingai, tie užsirūstinę gali taip pasidarbuoti, jog iš Simo neliks nei dvasios, nei kvapo.

Žodžiu, čia tas atvejis, kai Jurgis ne pagal kepurę. . .

Žinoma pasigirs veiksnių perkūnai (nors jie prisiekinėja neskaitą mūsų laikraščio). Tai ką, sakys, ar mes neprivalėjome ištiesti savo pavergtam broliui pagalbos ranką? Nejaugi mes turime leisti jam kankintis kalėjime? Pagaliau ar valdžia nepripažino mūsų reikalavimų teisingais?

Bet ne apie tai kalbama. Kiekvienas žmogus turi teisę būti toks, koks jis yra, turėti savų tikslų, savo gyvenimo supratimą. Ne kiekvienas gali matyti toliau, negu siekia jo daržas. Ir būtų žiauru kaltinti Simą Kudirką už tai, kad jis ne toks, kokį jį kai kas nupiešė. Tačiau kaip galima vieno žmogaus norus sutapatinti su visos tautos valia, neturint tam jokio pagrindo? Nejaugi tam, kad įpilietinus keletą žmonių, reikia apšaukti savo tautą beteise, nykštančia, atsilikusia? O jeigu ir yra Lietuvoje šviesių žmonių, besirūpinančių savo tautos ateitim, tai nejaugi jų tipiškiausias pavyzdys - jūreivis Simas? Kartą, veiksnių prisiklausęs, vienas žurnalistas jau aprašė Lietuvą, kaip laukinių žemę. . .

Veiksniai turi dar vieną argumentą. Kova už Simą Kudirką padėjusi suvienyti išeivius, pažadinti apsnūdusius. Nebesvarstykime, kokia kaina tai buvo padaryta, bet - ar ilgam?

Kai Simas Kudirka keliaus po lietuvių kolonijas, ant kurio žirgo jį sodinsite - ALTos, VLIKo, Bendruomenės ar dar kokios organizacijos? Ir kuris už pavadžio laikysite? O kiek atsiras nepatenkintų, kad ne jam ta garbė. . . Kiek neteks vilties gauti bent Petliūros medalį. . .

Kokia jau čia be vienybė, kai net meilė garuoja ir vėsta!

Neveiksnys

GYDOMOSIOS UOGOS

Sočios, skanios uogos - juodieji šermukšniai turi vaistingų savybių: gydo sklerozę, hipertoniją, padeda sergantiems skydliaukės ligomis. Jos turi jodo, daug askorbininės ir obuolių rūgšties, rauginimo medžiagų, kurios išsilaiko ir konservuojant.

Juodųjų šermukšnių tėvynė - Šiaurės Amerika. Šių uogų savybes labai vertino I. Mičiurinas. Jis ir pasiūlė jas veisti.

K. VIDIKO-TAURO GIMIMO 90-OSIOMS METINĖMS

Lyg būtų šiandien parašyta

BRONIUS RAGUOTIS

K. Vidikas-Tauras

Vargu rasi senesniosios kartos Amerikos lietuvį, kuris nežinotų Kazimiero Vidiko-Tauro (1885-1962). Viešint Jungtinėse Amerikos Valstijose, su daug kuo yra tekę apie jį šnekėti.

Atrodė kiek paradoksalu, kad šis uždaro gyvenimo būdo žmogus toks populiarus, gerbiamas ir mylimas. Juk jo būta daugiau knygos, nei viešos veiklos žmogaus. Jis nebuvo oratorius, ypač toks, kuris uždegtų ir patrauktų. Laikėsi labiau nuošaly. Kelerius paskutiniuosius metus K. Vidikas-Tauras viešiau nebesirodė. Į gyvenimo pabaigą, nepagydomai įsiligojęs pergyveno savotišką dvasinę krizę. Bet K. Vidikas-Tauras išliko tarp populiariausių pažangiojo judėjimo veikėjų, laikas vis reljefiškiau išryškina jo savitą asmenybę.

Daug kas apsprendė ilgą ir šviesų K. Vidiko-Tauro atminimą: žmogiškos savybės - kuklumas, ramus būdas, tolerancija. Taip pat ir erudicija - jis buvo vienas labiausiai išsilavinusių pažangiojo judėjimo dalyvių.

Daugiau kaip 40 metų (nuo 1910 m.) K. Vidikas-Tauras išdirbo redakcijose - iš pradžių "Tėvynės" laikraštyje, paskui "Kovoje", dar keliuose leidiniuose, galiausiai "Laisvėje". Ten skelbiama jo poezija, publicistika, mokslo populiarinimo ir kiti raštai pelnė jam platų pripažinimą ir pagarbą.

K. Vidiko-Tauro intensyvaus, savin sutelkto vidinio gyvenimo problemos atsiveria eilėraščiuose, poezijos vertimuose ir sekimuose. 1904-1907 m. jo poetinė kūryba atskleidžia autoriaus dvasinio išsivadavimo ir brendimo būsenas, išsivilkus iš klieriko drabužio, pasukus keliu - į laisvą mintijimą, į teisėtą žmogiškąjį pergyvenimą, į socializmo idealus. Ir visą tolesnį gyvenimą jis vis grįždavo į poeziją - vienu kitu originaliu eilėraščiu, o dažniausiai mėgiamiausių poetų - Heinės ir Lermontovo, Puškino ir Vitmeno kūrybos vertimais.

Jo dvasinė biografija ryškiai įspausta ir į publicistiką. Stodamas redaguoti lietuvių socialistų laikraštį "Kova", K. Vidikas-Tauras 1911 m. rašė jaučiąsis imąs didelę atsakomybę ir pareigą "apšviesti lietuviškai liaudžiai vienatinį kelią, vedantį ją prie didžiausios galimos žemiškos laimės per socializmą". Socializmas, pabrėžė jis, - "vertas geriausio pasišventimo. . . Idėja man bus brangesnė negu ypatiški reikalėliai ir kaprizai". Taikus ir tolerantiškas K. Vidikas-Tauras publicistikoje pasirodė aštrus ir ambicingas polemistas, kai reikalai lietė principą ir idealus. Jo politikos raštams nestinga atvirai kovingo požiūrio, dargi piktokos satyrinės intonacijos. Tokios dvasios ir K. Vidiko-Tauro ateistinė ir antiklerikalinė publicistika.

Su laiku jo kūryboje vis svarbesnę vietą užėmė mokslo populiarinimo raštai. JAV pažangiųjų lietuvių tarpe labiausiai išgarsėjo ilgus metus "Laisvėje" jo ruošti vadinamieji "Įvairumų" puslapiai - mokslo populiarizacijų ir įdomybių rinkiniai. K. Vidikas-Tauras turėjo neabejotiną talentą prieinamai ir įdomiai išdėstyti įvairias mokslo žinias, duomenis, naujienas. Jaunystės metų lektūrą jam sudarė marksistų raštai, ypač gamtos mokslų knygos, rusų bei Vakarų Europos rašytojai. Mokslo populiarinimas buvo K. Vidiko-Tauro aistra, o tos rūšies jo raštai šviesti ir lavino Amerikos lietuvius.

Su socializmo ir marksizmo teorija K. Vidikas-Tauras buvo susipažinęs dar Lietuvoje. Jo plunksnai priklauso K. Markso, F. Engelso, V. Lenino veikalų, G. Plechanovo, K. Libknechto ir kitų marksistų raštų vertimai.

K. Vidikas-Tauras buvo vienas iš teoriškai labiausiai pasiruošusių JAV lietuvių veikėjų. Marksistinę mintį jis populiarino taip pat savo publicistikoje. 1933 m. išėjusi jo knyga "Bedarbė ir visuotinas sociologinis publicistinis darbas, paremtas 1929-1933 m. pasaulinės kapitalizmo krizės analize. Veikalas tvirtai dokumentuotas, sodrus faktais, taiklus analize ir išvadomis. Kai dabar skaitai šią knygą, atrodo, kad ji parašyta ne prieš 40 metų, o šiandien. Esme ir išvadomis ji aktuali šiuolaikinei JAV ir viso kapitalizmo pasaulio pergyvenamai krizinei situacijai. Tai tikros publicistikos požymis, būdingas ne vienam K. Vidiko-Tauro kūriniui.

Kol kas K. Vidiko-Tauro kūryba - JAV lietuvių laikraščių komplektuose. Jo atminimui pagerbti Vilniuje ruošiamasi išleisti jo raštų rinkinį.

ANTANAS MIŠKINIS

Akmuo ir vanduo

Upė raitosi aplinkui pilkapį —
Ji tai ir paplovė akmenėlį pilką.

Tyli akmenėlis, guli vis be žado,
Prakalbėtų — reikia tik pažadint.

Bėga čiurlena upė, klausinėja —
Ar prabilsi, mano akmenėli?

Pasidžiaugsim, pasiguosim dviese —
Aš vis bėgsiu, o tu čia stovėsi.

Pasakysi, ką pušynai kužda,
Kaip lietus prabėga žemej ūždamas,

Kaip žolė po lietui pievoj pilsis,
Pasakysi, pilkapiuos kas ilsis.

Bet akmuo vis tyli, kaip tylėjęs,
Upė graužia pilkapį ir liejasi.

— Nepažadins mano amžinas begimas —
Akmenėlis be kalbelės gimė.

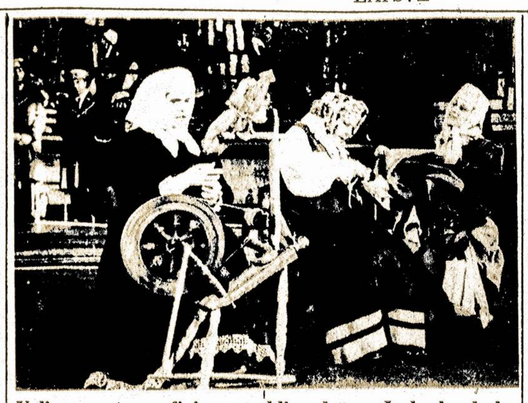

Veliuonos etnografinis ansamblis - dažnas Jurbarko darbo žmonių svečias, neretai išvyksta ir į tolimesnes gastroles. Ansamblyje dalyvauja daugiausia pagyvenę žmonės. Jų tarpe yra keli Petro Cvirkos vaikystės draugai, rašytojo sesuo A. Mikelkevičienė-Cvirkaitė.

V. Gulevičiaus nuotrauka

Apie įvykius Kambodijoje

Užjūrio diplomatija vėl sunkiai pralaimi. Antiliaudinis režimas, kurį įvesti Kambodijos žemėje padėjo Amerikos ginklai ir doleriai, atsidūrė šiomis dienomis prie bankrotavimo ribos.

Kambodija - viena iš trijų Indokinijos šalių - ilgą laiką naudojosi visais taikos vaisiais. Net tada, kai gretimose valstybėse - Laose ir Vietname - siautėjo imperialistų sukeltas karo gaisras. Tačiau prieš penkerius metus, įsikišus JAV centrinei žvalgybos valdybai, Kambodijos sostinėje Pnompenyje buvo įvykdytas reakcinis valstybės perversmas, po kurio į valdžią atėjo Washingtono marionetės. Didžioji dauguma khmerų - taip vadinami šios šalies gyventojai - atsisakė pripažinti užsienio jiems primestą režimą, ir Kambodija tapo žiaurių ir kruvinų kautynių arena.

Visoje šalies teritorijoje išsiplėtė išsivaduojamoji kova, kuriai vadovauja Kambodijos nacionalinis vieningasis frontas. Pastaruoju metu patriotai užėmė daugelį svarbių strateginių punktų, jų tarpe - Udongo miestą, senąją valstybės sostinę.

Apsiaustas ir Pnompenis, kur prisiglaudusi marionetinė valdžia su Lon Nolu priešakyje. Išsivadavimo pajėgų artilerija apšaudo sostines Počentongo aerouostą, trukdydama gabenti oro keliu Amerikos ginklus ir šaudmenis apsiaustiesiems.

Vasario pabaigoje išvaduotoje šalies zonoje įvyko antrasis nacionalinis patriotinių jėgų kongresas. Jis paragino kuo greičiausiai likviduoti antiliaudinį Pnompenio režimą. Šio uždavinio sprendimas - tik laiko klausimas.

Gili vidinė krizė, kurią pergyvena Lon Nolo šalininkai, pastaruoju metu vėl pasireiškė, kai atsistatydino Pnompenio armijos vyriausiasis vadas ir štabo viršininkas generolas Sostenas Fernandesas. Anksčiau buvo perskirstytos pareigos generolams, atsakingiems už Pnompenio gynybą.

JAV prezidentas Dž. Fordas paragino kongresą patvirtinti projektą, kuriame numatoma suteikti Lon Nolui skubią papildomą pagalbą - iš viso 222 milijonus dolerių. Ryšium su tuo Jungtinėse Valstijose vis griežčiau kritikuojama ši neperspektyvi Washingtono politika, kuri, kaip nurodo spauda, gali tik prailginti kraujo liejimą Kambodijoje.

Tarybų Sąjunga, visos socialistinės sandraugos šalys remia khmerus, kovojančius teisią kovą prieš imperializmą ir jo talkininkus. Kambodijos nacionalinį vieningąjį frontą, kaip tikrą ir teisėtą khmerų atstovą, pripažino daugiau kaip 60 valstybių, jų tarpe TSRS.

Nėra jokių abejonių, kad galutinė Kambodijos patriotų pergalė netoli.

A. Krasėnas

Jeigu senatvė, jeigu liga. . .

ANTANAS KUBILIUS
Lietuvos radijo darbuotojas

Aš - tėvų namuose. Sėdžiu prie motinos lovos, žvilgsniu glostau laiko ir ligos raukšlėmis pažymėtą veidą, žilus plaukus. Jei tik galėčiau, negalvodamas jai atiduočiau pusę savo sveikatos. Kad tik motina pakiltų iš patalo, kad nors lazdelę rankoje pereitų per kambarį! Deja, apie tai galima tik svajoti. Prieš galvos smegenų insultą, liaudiškai kalbant - paralyžių, dar bejėgė pasirodo net medicina. Subačiaus, Kupiškio, Panevėžio ligoninėse motina išgulėjo daug mėnesių, kur rūpestingai ją gydė. Suvartota nemaža įvairių vaistų, bet liga nepasitraukė. Motina liko prirakinta prie lovos. Ir taip jau septyniolika metų. . .

Tėvas irgi vaikšto pasiramsčiuodamas lazdele. Po nelaimingo atsitikimo, sutrupinus kojos kaulą, jis liko luošas. Gyvena du senukai, du invalidai. Ir . . . nesiskundžia. Abu gauna invalidumo pensijas, kolūkis apdirba žemės sklypelį, aprūpina šienu. Labai daug padeda kaimynai, kolūkio valdyba ir jos pirmininkas Emilijonas Dyra.

Suprantama, tokių "apskritų" invalidų "Šviesos" kolūkyje nedaug. Tačiau pasenusių, pensininkų - yra. Visi jie nejaučia senatvės naštos, nepatiria nepriteklių. Valdžia daug daro, kad žmonės, nuoširdžiai dirbę kolūkyje, galėtų džiaugtis užtarnautu poilsiu.

Pasirodo, Kupiškio rajone kolūkines pensijas gauna daugiau kaip penki tūkstančiai žmonių, kuriems per metus išmokama daugiau kaip 1,500,000 rublių. Šie skaičiai kasmet auga, didėja. Neseniai buvo padidintos pensijos šeimoms, netekusioms maitintojo ir kitų rūšių pensininkams. O šių metų pabaigoje laukiama naujo pensijų padidinimo.

Visa tai rodo didžiulį valdžios dėmesį ligotam, pasenusiam žmogui, jo reikmėms. Todėl dabartinėje Lietuvoje kiekvienas gerai žino: žmogus nebus apleistas nei senatvėje, nei ligos atveju. Atvirkščiai, metai iš metų šis valdžios rūpestis didėja. Ir kada apie tai daugiau pradedi galvoti, supranti, - kokius **neįkainuojamus turtus** į mūsų Tėvynę, brangią Lietuvą, atnešė tarybinė santvarka. Čia viskas daroma vardan žmogaus laimės ir gerovės.

KRITIKUOJA IZRAELĮ

Washingtonas. - Dėl nepavykimo valstybės sekr. Kissingerio misijos Vidurio Rytuose prezidentas atvirai kaltina ir Izraelio valdžią. Derybose su Egiptu ji stokavusi "lankstumo", parodžius užsispyrimo iš savo pozicijų nesitraukti.

"Vaga" išleido 8,000 knygų, o kasmet po 340

VYT. ALSEIKA
Mūsų bendradarbis Vilniuje

Lietuvoje, Vilniuje ir Kaune veikiančios knygų, vadovėlių leidyklos "Vaga" ir "Šviesa" neseniai paminėjo jų veiklos 30-ties metų sukaktį. Tai svarbios sukaktys. Jos buvo aiškus liudijimas, kiek daug padaryta tarybinėje Lietuvoje knygų leidimo srityje. Apie tuos knygų tiražus turėtų ypatingai patirti mūsų "dipukai", žmonės, kurie mėgsta sakyti, kad Lietuvoje literatūros leidimas jau apmiršta, kad daugiau leidžiama rusų kalba knygų, kad. . . rašytojai nebeturi noro rašyti.

Visa tai yra ir netiesa, ir kvailas išmislas. Tikrovė yra visai kitokia.

O tai prasidėjo 1945 metais. . .

Partijos ir vyriausybės rūpesčiu 1945 metais Vilniuje buvo įsteigta grožinės literatūros leidykla. Vėliau ji buvo pavadinta "Vaga". Tokiu pavadinimu ji veikia ir dabar.

Per tuos 30 metų leidykla išleido apie 8,000 knygų, kurių bendras tiražas siekia daugiau kaip 123 milijonus egzempliorių. Pirmoji leidyklos, išleista knyga buvo poeto Juliaus Janonio "Raštai". Be senųjų rašytojų, klasikų, "Vaga" pristatė skaitytojui naujus vardus rašytojų, beletristų, poetų, kurie dabar jau gerai žinomi.

"Vaga" seniau išleido daugiatomius raštus vyresnės kartos rašytojų - P. Cvirkos, V. Mykolaičio-Putino, S. Nėries, A. Venclovos, A. Vienuolio, I. Simonaitytės. Dabar baigiama leisti K. Borutos, J. Grušo raštai ir pradėtos serijos raštų J. Baltušio, Just. Marcinkevičiaus, E. Mieželaičio.

Nepamiršti senieji lietuvių klasikai

Dar 1947 metais buvo susirūpinta ir išleisti trys leidiniai, skirti lietuviškos knygos 400 metų jubiliejui. O vėliau buvo išleisti raštai iš senojo palikimo, kaip D. Poškos, J. Žemaitės, Lazdynų Pelėdos, Maironio, Vydūno, Binkio, Krėvės ir kt.

Nemaža "Vagos" leidinių dalis skirta vaikams ir mokykliniam jaunimui. Nuo 1960 metų į vaikų literatūrą atėjo apie 60 naujų autorių. Todėl dar labiau paįvairėjo vaikams, jaunimui skiriama literatūra. Pasirodė naujos serijos, kaip "Šimtas mislių" ar "Noriu žinoti".

Vilniaus didžioji leidykla rūpinasi ir verstine literatūra. Per 30 metų į lietuvių kalbą buvo išversta visos eilės Sąjungos tautų ir tautelių literatūros kūryba. Be jų, lietuvių kalba pasirodė šimtai socialistinių šalių ir daugelio Vakarų valstybių rašytojų knygų vertimai. Juk Lietuvos skaitytojams gerai pažįstamas ne tik Šekspyras, Byronas, Dikensas, Dante, Ibsenas, Zola, Stendalis, Tagore, bet ir Hemingway, Twin, net ir Salinger ar Gore Vidal. . . "Vaga" net turi didžiulį štabą vertėjų - per 30 metų prozą yra vertę apie 300 vertėjų, o poeziją - apie 50. Į lietuvių kalbą buvo versta iš 35 kalbų: iš 12 Tarybų Sąjungos tautų kalbų ir iš 23 užsienio kalbų.

Po 340 knygų, albumų - kas metai

"Vagos" leidykla - didelė įstaiga Lenino prospekte. Ten dirba apie 150 žmonių - tai tik įstaigos personalas.

Per metus "Vaga" išleidžia apie 340 knygų ir albumų, o jų bendras tiražas siekia daugiau kaip 6 milijonus egz. Tai aiškiai liudija, kaip didelis Lietuvos skaitytojo kultūrinis gyvenimas. Jau anksčiau esu rašęs, kad tiesiog turiu nustebti, kai patiriu, jog naują knygą žmonės išperka per kelias valandas, na, blogiausiu atveju - per savaitę . . . . Kitur pasaulyje knygos guli ilgai sandėliuose ar knygynų (book stores) lentynose. Reikia, kad jos būtų "best sellers", na taip, tada jas žmonės pirks. O Lietuvoje? Būkite tikri, išleidžiama kad ir 19 amž. lietuvio rašytojo knyga, apie 10,000 egz. tiražu ir ji bematant išperkama. Tas pats ir su vertimais iš kitų kalbų. Ar tokie dalykai galimi kur nors Vakarų pasaulyje, net ir New Yorke?

O dailininkai, muzikai? Ir jie "Vagoje"

Be dailininko darbo sunku įsivaizduoti gerą knygą. Todėl lietuviai dailininkai dažnai iliustruoja "Vagos" knygas - jų leidyklai talkininkauja net apie 120. Kai kurios Vilniuje išleistos knygos buvo premijuotos ir užsienio miestuose, kaip Leipcige. "Vaga" leidžia ir meno knygas, pateikia daug muzikos kūrinių.

Apie "Šviesos" leidyklos 30 metų jubiliejų reikėtų parašyti irgi plačiau. O jos darbas taip pat - platus, reikšmingas. Juk per 30 metų toji leidykla Kaune išleido daugiau kaip 7,000 leidinių, daugiausia vadovėlių mokykloms. Bendras tiražas - 96 milijonai egz.

Abi leidyklos vis plečia darbą, planuoja, vykdo naujų serijų knygas. Man visai aišku: visi dypukiniai rėksniai apie kultūros smukimą tegali vien - raudonuoti . . . .

ELEKTRONIŠKAI IŠRIŠTAS KLAUSIMAS

VYRAI, NESIJUOKITE!

JURGIS PIPIRAS

Gyvendami anglų saksų dominuojančioje Amerikos valstybėje, kai sutinkame savišk į tautietį, malonu lietuviškai žemaitiška kalba pasikalbėti. O jeigu dar randi kilusį Lietuvoje iš tos pačios parapijos, tai kaž kas prisideda lyg ekstra, ot, randi, daug bendros kalbos apie tuos pačius kelius ir takelius, kuriais jaunystėje vaikščiojome ir tuos pačius žmones pažinome.

Neseniai aplankiau tokį žemietį-parapijoną. Nekartą jis man yra įrodinėjęs, kad mes esame net vieno klebono krikštyti ir tuo pačiu šventu vandeniu apšlakstyti. Vien tik tas krikšto aktas mus surišo religinės magikos giminystės saitais. Nors mano katalikybė užsibaigė pusbernio dienose, bet krikštytas vardas pasiliko ant visados, net bus ant antkapio, jeigu kas užrašys?

Na, o mano žemietis dar tvirtai laikosi įsikibęs į jėzuitų sutanos skverną ir skaito to ordino leidžiamą New Yorke savaitraštį, pasivadinusį Darbininko vardu, tačiau darbininkų reikalus nereprezentuojantį, tik įleidžiantį propagandą prieš dabartinę Lietuvą, net atvykusius kunigus iš Lietuvos apšaukiantį "Maskvos agentais".

Tai ir mano žemietis griežtai prisilaiko jėzuitiškos drausmės, prieš aštuonerius metus visokiaplaukių veiksnių Clevelande priimto nutarimo atsukti nugarą - nieko bendro neturėti su Lietuva. Tokios disciplinos ir mano žemietis laikėsi, bet tas netrukdė susitikus paspausti dešinę, nes mudu abudu pūslėtais delnais pelnomės kasdieninę duoną ir jaučiamės, kad esame lietuviai, taipgi žmonės. Tik toks skirtumas, kad mūsų kraujas gyslose į priešingą pusę teka - vieno į galvą, kito į kojas.

Šį kartą nuvykęs radau žemietį geroje nuotaikoje - pralinksmėjusį. Pasisveikinus, tuojau sušuko:

— Aš laisvas. . .aš laisvas. . !

Nieko nesuprasdamas paklausiau:

— Tai ką, ar į kalėjimą buvai patekęs?

— Taip, į kalėjimą - be langų, be sienų ir durų. Tai buvęs smetoniškų laikų psichozės Clevelando nutarimas — sugriuvo. Ilgai planavę visokiaplaukiai veiksniai pereito spalio mėnesį buvo susibėgę į White Plains, netoli New Yorko, iš ten paskelbė, kad į Lietuvą važiuoti apsilankyti nebėra nuodėmė. O aš seniai gimtinę noriu aplankyti!

— Jeigu norėjai, seniai galėjai Lietuvą aplankyti.

— Bučiau sulaužęs tautos drausmę. Per išpažintį būčiau turėjęs pasakyti tą nuodėmę, tikrai prelatas nebūtų davęs nuodėmių atleidimo.

— Čia jūsų katalikiškos sąžinės reikalas. Apie tai su jumis nesiginčysiu. Bet man atrodo keista, kodėl toks svarbus veiksnių susibėgimas buvo White Plains, N. Y., o ne Chicagoje ar Clevelande, kaip pirmiau būdavo?

Mano kolega tame veiksnių susibėgime dalyvavo. Tai pagal pasakojimą, tam specialiai buvo parinkta White Plains susibėgimo vieta. Mat, ten randasi įsikūręs gudriausių I.B.M. kompiuterių kūrybos ir gamybos centras. Mūsų veiksniai per aštuonerius metus suko galvas, negalėjo suprasti, kodėl dauguma lietuvių jų neklauso - vyksta į Lietuvą ir su gimtinės lietuviais bendrauja. Tai šį kartą jie, nepasitikėdami savo galvomis, susibėgę į White Plains, išsinuomavo I.B.M. kompiuterį ant pusvalandžio. Sukaupę aštuonerių metų pabukusių veiksniškų galvų duomenis, sukišo į elektroninį smegenų kompiuterio mechanizmą, gauti mokslišką atsakymą: **Kokia bus ateities Lietuva?**

Sucipsėjo, subirsėjo kompiuterio elektroniški smegenys. Veiksnių atstovai, įsmeigę į kompiuterį akis, nekantriai laukė atsakymo. Elektroniški smegenys, remiantis aritmetikos logika, juodu ant balto atsakė, kad Lietuva ilgiems laikams pasiliks tokia, kokia šiandien yra — socialistinė. Jeigu nenorite nutautėti, atsisukite veidu į tėvynę, su jos sūnais ir dukroms bendraukite.

— Aha, tai šitaip. . . Sako, kad mokslininkai su kompiuterių pagalba apskaičiavo kelionę į Mėnulį. Matote, kaip astronautai ten nuvykę laimingai sugrįžo. O Lietuva juk ne Mėnulyje. Europoje, prie Baltijos jūros. Aš ir be kompiuterio rasiu - linksmai pareiške žemietis.

Visgi, nukaršusiems veiksniams kompiuteris padėjo surasti kelią į Lietuvą. Krikščioniškai kalbant, tokia jau dievulio valia. Gal ir jėzuitai neišdrys priešintis. Pamatysime. . .

KRAŠTOTYRININKAI DARBUOJASI

Kraštotyros baruose Kaišiadorių rajone dirba beveik 1300 žmonių.

Kietaviškių, Eiriogalos, Pravieniškių, Palomenės aštuonmečių, Kaišiadorių, Rumšiškių vidurinių mokyklų, Lietuvos Veterinarijos mokslinio tyrimo instituto kraštotyrininkai įsirengė savus muziejus, šlovės kampelius.

PER TUNELĮ

Kalnų tunelis, jungiantis Prancūziją su Italija, sutrumpina kelią ne tik automobilistams, bet ir paukščiams. Pvz., kregždės dabar į šiltuosius kraštus skrenda ne kaip seniau, per Alpes, bet per tunelį. Šie paukščiai taip priprato būti po žeme, jog net nesibijo atsitūpti ant pravažiuojančių automobilių.

Ginklai ir militarizmas pirmoje vietoje, o biednuomenės vaikai ir seneliai bei paliegėliai - paskutinėje.

Kai kurie vaizdai iš šių dienų Amerikos gyvenimo

— Ji buvo nėščia, ir aš lengvai užlaužiau už nugaros jos rankas. O ji ėmė maldauti: "Prašau, nežudyk manęs. Na, prašau, nežudyk. Aš noriu gyventi. Aš trokštu pagimdyti savo vaikelį". Na, o aš ramiausiai atsakiau: "Užsičiaupk. . . Man nusispiauti į tave. Ir man visiškai nerūpi, turėsi tu vaiką, ar ne. Tu geriau pasiruošk. Tu tuojau pat mirsi, man nė truputėlio tavęs negaila".

Kas tai? Bepročio kliedėjimas? Holywoodo siaubo filmo dialogas?

Nei viena, nei kita. Tai jaunos moters Suzanos Atkins pasakojimas apie tai, kaip ji šaltakraujiškai be jokios priežasties, būdama sveiko proto, nužudė žinomą dvidešimt šešerių metų amerikiečių kino artistę Sharon Tate.

Žvėriška žmogžudystė. Moters kūnas buvo taip sužalotas peiliu, kad klaikus vaizdas sukrėtė net visko mačiusius policininkus. Bet svarbiausia - tai visiškas nusikaltimo beprasmiškumas. Nužudydama Sharon Tate, Suzana Atkins nežinojo nei jos vardo, nei profesijos. Be to, ji neturėjo jokių kėslų.

Ši triukšmą sukėlusi byla atkreipė amerikiečių visuomenės dėmesį ir net tapo sociologinių tyrinėjimų, kurie neseniai lakuotų viršelių bestseleriu pasirodė knygynų lentynose, objektu.

Sharon Tate nužudymas, ypatingai šiurpus, yra tik jau įprasta amerikiečių nūdienio gyvenimo istorija. Betikslių ir nepaaiškinamų iš pirmo žvilgsnio nusikaltimų prieš asmenybę Amerikoje daugybė. Dabar, pavyzdžiui, visi laikraščiai spėlioja, kas paskatino John Heibergą šiemet, vasario 1 d., piko valandomis pastumti po metro traukinio ratais dvidešimt penkerių metų Mišelę Rios ir palikti našlaičiais tris jos vaikus. Kaip ir Suzana Atkins, jis net nežinojo, kas ji tokia.

Kupinus tragismo žodžius Sharon Tate ištarė paskutinėmis savo gyvenimo akimirkomis. Tačiau tie žodžiai galėjo būti ir paprasta kino arba televizijos ekrano replika. Visažinančios JAV statistikos duomenimis, aštuonios televizijos programos iš dešimties atvirai demonstruoja prievartos scenas. "Mūsų televizijos laidos, - rašo žurnalas "United States and World Report," - nuolat rodo tai, kaip žmones muša, piausto, kankina, plėšia ir luošina."

Žinoma, yra tam tikras ryšys tarp nusikalstamumo didėjimo ir prievartos kulto amerikiečių kino ir televizijos ekranuose. Ir viena, ir kita - tai tipiškas buržuazinės moralės smukimo produktas, buržuazinės kultėros degradacijos simptomas. Antra vertus, neteisinga būtų nusikaltimo problemą aiškinti tiktai televizijos laidomis. Nusikalstamumo didėjimas kapitalistinėse šalyse, ypač Jungtinėse Amerikos Valstijose, - sudėtingas, iš esmės klasinis procesas. Socialinė nelygybė, nedarbas, nacionalinių mažumų getai ir miestų lūšnos yra pagrindinė nusikalstamumo dirva. Ne atsitiktinumas, kad kaip tik dabar, kai smarkiai didėja nedarbas, veržliai kyla ir nusikalstamumo kreivė.

Visiškai aišku ir tai, kad prievartos kulto garbinimas, žavėjimasis pačių sunkiausių nusikaltimų detalėmis, televizorių, ekranuose yra sudėtinė visuomenės dehumanizacijos proceso dalis. Apnuogindami žmogaus dvasią, išguidami iš jos visa, kas šventa, filmai apie nusikaltimus ir nusikaltėlius sudaro tokią atmosferą, kurioje patys šlykščiausi nusikaltimai tampa elgesio norma.

Amerikos televizija virto tikra prievartos industrija. Ji ne tik stumia į blogį, ne tik skatina psichiškai nenormalius, dvasiškai kritusius žmones peržengti įstatymo ribas, bet dažnai ir pamoko juos, kaip nusikalsti, kaip techniškiau nužudyti. O pavyzdžiai labai greitai užkrečia. Energetinės krizės įkarščiu šeši paaugliai užpuolė jauną moterį, kuri nešėsi bakelį su benzinu, privertė apsipilti, o paskui ją sudegino. Tardomi policijoj, jie prisipažino, paprasčiausiai pakartoję sceną, prieš kelias dienas matytą per televiziją demonstruotame filme.

New Yorko, Baltimorės, Detroito, Miamio ir kitų didelių miestų policijos valdybų pareigūnai pareiškia, kad, išėjus į televizijos ekranus filmams, propaguojantiems prievartą ir žudymus, nusikaltimų skaičius gerokai padidėja. Be to, nusikalstama dažniausiai taip, kaip buvo rodyta per televiziją. Jos receptais vis dažniau naudojasi ne tik paaugliai, bet ir suaugę, daug patyrimo sukaupę nusikaltėliai. Sulaikyti įstatymų pažeidėjai dažnai prisipažįsta, kad nusikaltimų technikos mokėsi iš televizijos laidų.

Laikraštis "Christian Science Monitor" neseniai rašė, kad pastaruoju metu tiesioginiai ryšiai tarp prievartos demonstravimo per televiziją ir faktinio nusikaltimo atvejų stiprėja. Atspindėdamas didėjantį Amerikos visuomenės susirūpinimą, laikraštis reikalauja imtis kokių nors priemonių televizijos laidų kokybei pagerinti.

Su "Christian Science Monitor" solidarizuojasi daugelis amerikiečių, tie, kam svetimas amerikietiškas buržuazinis menas. Tačiau kas pasikeis? Geriausiu atveju, kaip tai buvo anksčiau, kongresas sudarys naują tyrimo komisiją, kurios darbo rezultatai bus vėl palaidoti kitų popierių šūsnyse.

L. Ž.

Brestas - vienas seniausių miestų pasaulyje

Miestas didvyris prie Bugo — Brestas yra viena seniausių gyvenviečių Baltarusijos TSR. Jo vardas pirmą kartą paminėtas Naugardo pirmame (sinodo) metraštyje 1017 m. - Berestje. Lavrentijaus ir Ipatijaus metraštyje 1019 m. jis užrašytas tuo pačiu vardu — Berestje. Nuo XI a. pradžios Bresto vardas istoriniuose dokumentuose kartojamas gana dažnai, nes ir paties Bresto likimas buvo labai sudėtingas.

XI a. pradžioje Brestas buvo Turovo kunigaikščių įtakoje, 1020 m. jį užkariavo lenkų kunigaikštis Boleslavas Narsusis (Chrabry), 1044 m. jį atsiėmė Kijevo kunigaikštis Jaroslavas Išmintingasis (Mudryj), 1164 m. Brestą užėmė Lietuvos kunigaikštis Skirmantas. XIII a. pabaigoje ir XIV a dėl Bresto varžėsi Lietuvos kunigaikščiai ir Lenkijos karaliai: nuo 1319 m. Brestas priklausė Lietuvos Didžiajam kunigaikščiui Gediminui, vėliau - jo sūnui Kęstučiui.

1348 m. miestą užkariavo Lenkijos karalius Kazimieras III, bet Lietuvos kunigaikščiai jį netrukus susigrąžino. Pagal 1366 m. Kazimiero III ir Kęstučio susitarimą Brestas atiteko Lietuvos Didžiajai Kunigaikštystei.

1379 m. miestą sugriovė ir sudegino Teutonų ordino riteriai, o 1500 m. - Krymo chanas Mengli Girėjus. Po Liublino unijos (1569 m.) Brestas buvo Žečpospolitos valdžioje. Prie Rusijos prijungtas po II Lietuvos ir Lenkijos padalijimo 1795 m. 1919 m. užgrobtas buržuazinės Lenkijos ir 1921 m. Rygos Taikos sutartimi jai atiteko. 1939 m. rugsėjo 9 d. Brestą okupavo fašistinė Vokietija. Didžiojo Tėvynės karo dienomis Brestas buvo įnirtingų mūšių arena, Bresto gynyba tapo legendarine.

Iš senų laikų miestas yra svarbus kultūros, prekybos ir strateginis centras. Ne veltui kronikininkas J. Dlugošas tvirtino Brestą buvus Lietuvos ir Rusijos žemių prieplauka ir vartais. Iš Baltarusijos TSR teritorijoje esančių miestų Brestas pirmasis gavo magdeburgo teises (1390 m.). Šio miesto kariuomenės pulkas kovėsi Žalgirio mūšyje. Nuo XVII a. pabaigos Brestą (tada jau vaivadystės centrą) imta vadinti Brest-Litovsku (rus. Brest-Litovsk, brus. Brest-Litousk, lenk. Bresc-Litewski). Komponentas Litevski (Litovski) pridėtas todėl, kad šį miestą būtų galima atskirti nuo kito Lenkijos miesto - Brest-Kujavski.

Brest-Litovsko vardas oficialiai buvo vartojamas iki 1921 m. Po to, iki 1939 m. oficialiai miesto vardas buvo brus. Brest-nad-Bugam, rus. Brest-na-Buge, lenk. Bresc nad Bugiem. Nuo 1939 m. oficialiai vartosenai buvo nustatytas vardas Brestas.

Matome, kad komponentas "litevski" ("litovski") yra atsiradęs gana vėlai dėl tam tikrų aplinkybių - atskyrimo patogumui. Brestui tapus Baltarusijos TSR miestu, jo supainiojimo su Brest-Kujavski pavojus išnyko, todėl komponentas "litevski" (arba ir "na Buge") buvo numestas.

Literatūroje, ypač istorinėje, Brestas dažnai vadinamas Lietuvos Brasta. Pastarasis vardas, atrodo, yra gana vėlyvas, atsiradęs ar tik ne tuo metu, kai Bialystokas virto Balstoge, Bialovežas - Baltvyžiais, t. y. aušrininkų gadynėje ar kiek anksčiau. Man atrodo, jog pavadinimas Lietuvos Brasta liaudies etimologijos keliu yra pasidarytas iš Brest-Litevsko (Litovsko). Kad Brestas ir brasta ne vienos kilmės žodžiai rodo senoji Bresto vardo lytis Berestje. Fonetiškai nei brasta negali būti išriedėjusi iš Berestje, nei Berestje iš brasta. Jeigu pirminė, senesnė, lytis būtų buvusi brasta, tiksliau - bradas, tai rytų slavų kalbose iš šio žodžio tegalėjo atsirasti brod, o lenkų kalboje - brod. Iš Berestje negalėjo susidaryti brasta.

Vardas Berestje, kaip teigia kalbininkai M. Fasmeris, V. Nikonovas, A. Briukneris ir kt., yra kilęs iš slaviško žodžio berest "guoba (Ulmus)", plg. rus. berest, ukr. berest, bulg. briast, slovėn. brèst, ček. brest, lenk. broost ir t. t. Iš slavų berest lietuvių kalboje dėsningai gali išriedėti tik beršt.

Filol. m. k. **A. Vanagas**

P. Ziberto premija

P. Ziberto premijos laureatas M. Rakauskas savo įmonės darbininkų tarpe. M. Ogajaus nuotrauka

Į didelę literatūros šventę kiekvieną pavasarį renkasi Kauno Darbo Raudonosios vėliavos ordinu apdovanota P. Ziberto šilko kombinato kolektyvas. Už geriausius metų kūrinius darbininkiška tematika čia iškilmingai įteikiamą įžymaus revoliucionieriaus-pogrindininko, aktyvaus kovotojo už Tarybų valdžią Lietuvoje Prano Ziberto literatūrinė premija.

Šiemet šventė ypač buvo džiugi kauniečiams tekstilininkams. Už 1974 metų apsakymus apie jaunuosius gamybininkus garbingas apdovanojimas teko jų pačių kolektyvo nariui, elektros cecho darbininkui Mečiui Rakauskui.

Ta proga kombinate klubo įvyko didelis literatūros vakaras. Lietuvos TSR Rašytojų sąjungos sekretorius, vertinimo komisijos pirmininkas J. Požėra paskelbė tradicinio konkurso rezultatus, pasveikino naująjį P. Ziberto premijos laureatą, padėkojo darbščiam Kauno tekstilininkų kolektyvui už didelį dėmesį kūrėjo darbui, meilę knygai.

Aidint plojimams, M. Rakauskas apjuosiamas tautine juosta, jam įteikiamas laureato garbės diplomas.

Po oficialiosios dalies literatūrinio vakaro dalyviams didelį koncertą surengė Valstybinis akademinis ansamblis "Lietuva". Kauno dramos teatro aktoriai.

H. Labanauskas

PETRAS PANAVAS

Pavasario triptikas

I. DEBESYS

Debesys slenka,
Saulėlydžiu dažos.
Debesys — tarsi
Pasakų pradžios.

Lyg karavanai,
Lyg burės piratų.
Taip ir numirsim,
Prie jų nepripratę.

Prie mėlyno aukščio,
Prie balto plaukimo.
Prie skrendančių paukščių,
Prie širdies plakimo.

II. LYJA

Kaip skalsiai lyja.
Vai, kaip skalsiai lyja.
Ant miežių,
Ant pievų,
Vandens lelijų.

Prajuko upė,
Atgijo beržynas.
Lengva alsuoti,
Lyg iš naujo gimus.

Lengva laikyti
Šį didžiulį skėtį.
Su beržu ošti,
Su upe tekėti.

III. ILGESYS

Laumės išdžiaustė
Priešpirčiuos juostas.
Švelniai bučiuoja
Kvailučiams skruostus.

Svyra galvelės
Ant pakalnučių...
Tyliai pavydžiu
Laimei kvailučių.

Skausmo gegutei,
Sakalui mosto.
Tyliai ilgiuosi
Blunkančių juostų.

Įvairios Žinios

Addis Ababa. - Tuo tarpu Etiopijoje ginkluoti susikirtimai tarp įvairių frakcijų ir grupių esą aptilę. Tačiau tai nereiškia, kad šalyje jau atsteigta pilna ramybė.

PRIEŠ PASISAKĖ TIKTAI JUNGTINĖS VALSTIJOS

Lima, Peru. - Ekonominiais reikalais konferencijai buvo pasiūlytas, kad būtų siekiama "Trečiojo Pasaulio" (tai yra besivystančių šalių) industrinę produkciją pakelti iki 25 procentų visos pasaulinės produkcijos su pabaiga šio šimtmečio. Prieš tokį sumanymą balsavo tiktai Jungtinės Amerikos Valstijos. Už balsavo 82 kraštų atstovai, o nuo balsavimo susilaikė septynios šalys, - Anglija, Belgija, Kanada, Vakarų Vokietija, Japonija ir Izraelis.

IZRAELIS PROTESTUOJA

Tel Aviv. - Izraelio valdžia protestuoja, kad Izraelis nėra kviečiamas dalyvauti tarptautinėje konferencijoje konservavimui gamtos ir jos resursų. Konferencija įvyks Irano sostinėje Teherane gegužės mėnesį. Matyt, konferencijos šaukėjai yra arabų įtakos paveikti.

NEPAPRASTAS ĮVYKIS

40 metų amžiaus pilotas Martinas Hartvelas pilnai gali laikyti save antrą kartą gimusiu.

Jis vairavo nedidelį lėktuvą, skrisdamas Kanados šiaurėje virš amžinų ledynų padengtos srities. Mašina pateko į sniego audrą ir ją ištiko avarija. Po kelių dienų trys piloto palydovai žuvo nuo šalčio. O Hartvelas išgyveno ledo dykumoje 31 parą, kol buvo surastas ir nugabentas į ligoninę.

Gydytojams beliko tik palinguoti galvomis, atsakant į klausimą, kokiu stebuklu žmogus išlaikė nenumatytą išmėginimą.

SVEIKINAME JUBILIATĄ

Antanui Sodeikai — 85

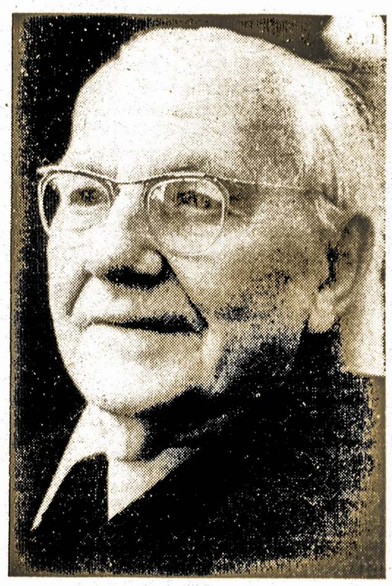

Tur būt, niekas taip nepapuošė naujųjų operos ir baleto teatro rūmų atidarymo iškilmių, kaip baltos lyg pavasario obelys veteranų galvos. Ir kurio operos bičiulio širdis nesuvirpėjo iš džiaugsmo, šiame gražiame būryje pamačius tokį žvalų ir linksmą LTSR liaudies artistą profesorių Antaną Sodeiką. Juk prieš 55 metus jis drauge su kitais entuziastais atskleidė pirmąjį mūsų operos teatro metraščio puslapį, uždegė ir atnešė mums tą brangų nacionalinio teatro deglą.

Esame pratę A. Sodeikos kūrybą sieti su lietuvių operos raida, tačiau į pirmąją "Traviatą" jubiliatas atėjo jau su tam tikru artistiniu kraičiu. Gyvendamas Amerikoje, buvo sudainavęs Senąjį vaidilą savo mokytojo M. Petrausko operoje "Birutė" (ją A. Sodeika ir pats yra statęs bei dirigavęs Amerikoje) bei keletą partijų operetėse. O praėjusių metų pabaigoje LTSR Teatro draugijos veteranų sąskrydyje žiūrėdamas ištrauką iš Keturakio "Amerikos pirtyje", jubiliatas prasitarė, kad šis pirmasis viešai suvaidintas lietuviškas scenos veikalas buvo ir jo artistinio kelio pradžia. 1905 m. Jurbarke pirmą kartą pastatytoje "Amerikos pirtyje" penkiolikmečiui Antanui teko Piemenėlio rolė. Tad A. Sodeikos - vargonininko, chorvedžio, mokytojo, operos solisto, konservatorijos profesoriaus - kūrybos kelias prasidėjo jau prieš 70 metų. . .

Visa veterano širdis, jo talentas bei gyvenimas visų pirma atiduoti lietuviškam operos teatrui, kurio scenoje jis sukūrė beveik 50 vaidmenų. Tai neužmirštami Žermonas, Demonas, Rigoletas, Tonijus, Figaras, Skarpija, Amonasras, Džanis Skikis, Jagas. . . A. Sodeika dainavo visose tuomet statomose nacionalinėse operose - Jaunąjį bajorą, Tauragį, Kotkų, Gulbiną, Spoksą. . . Jį dažnai vadiname pirmuoju baritonu arba "didžiuoju" lietuviškosios scenos Rigoletu. J. Tumas-Vaižgantas, 1921 m. pamatęs A. Sodeiką-Rigoletą, susižavėjęs rašė: ". . .lietuvių muzikinė drama susilaukė antro didžiulio artisto (. . .) mes gavome kenčiančio juokdario tipą, kurio galėtų mums pavydėti geriausieji Europos teatrai". Praėjo dešimtmečiai, bet tie, kurie klausėse A. Sodeikos Rigoleto jau pokario metais, galėtų pasakyti tą patį. Kiekvienas "Rigoleto" spektaklis, dalyvaujant A. Sodeikai, lapdavo tikra šventė.

Šiandien profesorius A. Sodeika ugdo naująją operos dainininkų kartą LTSR Valstybinėje konservatorijoje, dėstydamas operos dainininkui taip būtiną sceninį meistriškumą. "Esu laimingas; kad dar dirbu. Be darbo neįsivaizduoju savo gyvenimo, nes tik per ji viską pasiekiau, - pasakė savo jubiliejaus išvakarėse mūsų veteranas. - Darbas - gyvenimo "prasmė".

Nuoširdžiai sveikinant Antaną Sodeiką garbingos sukakties proga, norėtųsi palinkėti, kad jo mokiniai, atėję į teatrą, tęstų savo Mokytojo sukurtų vaidmenų tradicijas, mokėtų taip mylėti savo herojus, darbą ir meną, kaip ji myli pirmasis mūsų baritonas.

Ona Narbutienė

Lietuvos motinų apdovanojimas

TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Įsaku "Motinos-Didvyrės" garbės vardas įteikiant "Motinos-Didvyrės" ordiną ir TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo raštą, suteiktas motinoms, pagimdžiusioms ir išauginusioms dešimt vaikų: Pulcherijai **Antrulaitienei** - namų šeimininkei, Joniškio rajono Mincaičių kaimas, Onai **Bagdanavičienei** - Alytaus rajono "Saulės" kolūkio kolūkietei, Marei **Čiginskienei** - Prienų rajono "Aušros" kolūkio kolūkietei, Irenai Kazimierai **Grigalauskienei** - namų šeimininkei, Klaipėdos rajono Plikių kaimas, Jadvygai **Jokšienei** - namų šeimininkei, Klaipėdos rajono Vilkių kaimas, Anai **Šarafutdinovai** - darbininkei, Klaipėdos miestas, Danielei **Rupšlaukienei** - namų šeimininkei, Silalės rajono Monkiškės kaimas, Jefrosinijai **Tolkačiovai** - namų šeimininkei, Vilniaus miesto Spalio rajonas.

Iššudyta visa šeima iš 11 narių

Hamilton, Ohio. - Praeitą sekmadienį į velykinius pietus susirinkusi visa Ruppertų šeima iš vienuolikos asmenų tapo iššudyta. Nuotraukoje nėra tik močiutės. Visi nušauti. Sulaikytas giminaitis James Ruppert kaltinamas papildyme tos baisios žmogžudybės. Policija negali nustatyti tragedijos motyvo.

M. K. ČIURLIONIO GIMIMO 100-OSIOMS METINĖMS

Dzūkija Lietuvai davė Mikalojų Konstantiną Čiurlionį. Jo talento ugdymui nemažai prisidėjo ir žemaičių žemė. Nuo 13 metų būsimasis menininkas grojo M. Oginskio orkestre Plungėje. Čia prabėgo M. K. Čiurlionio paskutinės vaikystės ir prasidėjo pirmosios jaunystės dienos. Grodamas M. Oginskio orkestre fleita, M. K. Čiurlionis jau kūrė muziką, piešė.

Plungėje M. K. Čiurlionis lankėsi ir vėlesniais metais. Čia jis kartu su rašytoja Sofija Kymantaite sukūrė šeimą, viešėjo pas žmonos gimines Karklėnuose, Leliugų sodyboje.

M. K. Čiurlionio gyventos vietos Plungėje gausiai lankomos turistų. Prie namo, kuriame gyveno M. K. Čiurlionis, neseniai pastatyti dailininko paveikslo motyvais sukurti trys koplytstulpiai. Prie pastato prikalta memorialinė lenta su įrašu: "Čia 1909 m. gyveno M. K. Čiurlionis ir S. Čiurlionienė-Kymantaitė".

B. Aleknavičiaus nuotrauka

APIE GARSIĄJĄ ČIURLIONIO VARDO MENO MOKYKLĄ

Žiedai prasiskleidžia saulėje

STEPAS KAIRYS

Viename Vilniaus miesto rajonų - Antakalnyje yra dideli, erdvūs ir pilni saulės rūmai, kurių šeimininkai - vaikai. Tai meno mokykla, pavadinta įžymaus lietuvių dailininko ir kompozitoriaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio vardu. Čia mokosi ir gyvena daugiau kaip 700 pačių gabiausių, pačių talentingiausių Tarybų Lietuvos vaikų iš visų respublikos rajonų. Dalis vaikų - vilniečiai, o tuos, kurie atvažiavo čia mokytis iš toliau, išlaiko valstybė.

pedagogų - muzikų, aktorių, dailininkų ir kitų specialistų ruošia, sakytum, kaip rūpestingi sodininkai augina patį gražiausią mūsų tautos žiedą. Mokykloje yra 19 specialybių, praktiškai, kiekvienas vaikas gali ugdyti savo talentą, kokios jis tik pakraipos bebūtų.

Iš šių mažų, gležnų daigelių mokykla jau yra išpuoselėjusi nemažai talentingų menininkų, kurie Tarybų Lietuvos vardą šlovina Tarybų Sąjungoje ir daugelyje užsienio valstybių. Dargi tie, kurie tebesėdi meno mokyklos suole, yra pelnę daugybę įvairiausių visąsąjunginių ir tarptautinių premijų, diplomų.

M. K. Čiurlionio meno mokykla Vilniuje, taip sakant, svarbiausia būsimųjų talentų kalvė. Lyg savotiški šios kalvės filialai yra visoje respublikoje esančios ar tai muzikos, ar tai dailės, ar kurios kitos meno šakos mokyklos. Praktiškai, kiekvienas Tarybų Lietuvos vaikas gali lavintis toje meno šakoje, kuri jam labiausia prie širdies. Žinoma, nedaugelis iš jų taps muzikais ar dailininkais, dirigentais ar šokėjais.

Šio didelio darbo, kuriam nuolatinį rūpestį skiria respublikos vyriausybė, paskirtis yra ta, kad kiekvienas specialistas, kurioje srityje jis bedirbtų, suprastų, pamiltų tą nuostabų garsų ir spalvų pasaulį. Socialistinė valstybė auklėja visapusiškai išsilavinusį, apsišvietusį specialistą, o ne vien gerą savo darbo srities žinovą. Tuo, tur būt, galima paaiškinti, kad respublikoje yra didžiulė meno saviveiklos entuziastų armija, kad į Vilniuje ruošiamas dainų šventes suplaukia tūkstančiai muzikantų, dainininkų, šokėjų.

Ne tik dainų šventėmis garsėja Lietuva - į įvairius saviveiklininkų festivalius, šokio, liaudies muzikos ar amatų dienas, kurios vyksta kiekviename rajone, sueina šimtai liaudies talentų. Jiems ugdyti savo sugebėjimus padeda kultūros namai, kuriuose dirba mokslus baigę specialistai. Įsidėmėtinas toks faktas: kas keturioliktas mūsų respublikos gyventojas - meno saviveiklos dalyvis.

Tur būt, kiekviena tauta turi vienodai talentingų gabių vaikų. Nėra tautos, kurioje gimtų vieni poetai ar muzikai, inžinieriai ar artojai. Tai yra žmonijos vystymosi dėsnis. Tačiau talentą nepakanka pamatyti. Jį reikia atrasti, išpuoselėti, išugdyti, suteikti visas sąlygas, kad būtų pasiektas jo brandumas. Ir šiandien niekas negali atsakyti mums į tą klausimą, kiek poetų, dailininkų, išradėjų, kompozitorių, sportininkų pardavė savo žiemas ir vasaras, savo jaunystę ir jėgą, savo talentą ir karščiausius troškimus išnaudotojams už skurdų duonos kąsnį. Prasimušė į šviesą vienas kitas talentas dėka didžiulių pastangų, atkaklumo.

Mūsų tautos istorija nežino tiek daug vardų, kiek jų turi, pagaliau, ne ką didesnės už mus Vakarų Europos valstybės, vardų, kurie pasaulio istorijoje būtų įrašyti didelėmis raidėmis, kad apie juos šnekėtų visuose žemynuose. Mūsų pavardes pasaulis mena iš šių laikų, kurie prasidėjo mūsų tautai prieš 35 metus, kada mes, pagaliau, kaip sakoma, pradėjome gyventi.

Ir mes didžiuojamės tuo, kad mūsų mokslininkai skaito pranešimus solidžiose tarptautinėse konferencijose, kai žinomos mūsų respublikos matematikos mokyklos, kai mūsų menininkai išeina į sceną ir jiems ploja daugelio pasaulio šalių žiūrovai ir, pagaliau, jie parsiveža iš ten garbingus apdovanojimus, kai mūsų sportininkai laimi trofėjus didelio masto varžybose. Mes dalyvaujame gyvenime kaip tvirtos, galingos sąjungos atstovai, mes kalbamės kaip lygūs su lygiais.

Tuo mes džiaugiamės, tuo didžiuojamės, tai mes vertiname ir sakome, kad viso to esame pasiekę dėka brolišką tautų bendradarbiavimo ir nesavanaudiškos draugystės.

"LAISVEI" IŠ KAPSUKO

Mūsų Naujienos

Jei para turėtų 30 valandų, tai ir tada nespėtum kaip reikiant apsisukti, tiek tų visokių darbų darbelių užgriuvo. Per juos nespėji nė "Laisvei" doro straipsnio sukurti, jau nekalbant apie vietinę spaudą.

Pirmiausiai noriu širdingai pasveikinti šaunias laisvietes kovo 8 d. proga, palinkėti geros sveikatos, ištvermės nelengvame darbe, o svarbiausia, būti visada žvalioms, amžinai jaunoms ir bent iki šimtinės ištempti. Na, o dabar prie temos.

Buvom suorganizavę dvi muzikines išvykas į Vilnių. Vieną - į naują operos ir baleto teatrą, antrą - į japonų estradinio ansamblio "The Royal Knights" koncertą. Teatre matėme Ch. Guno "Faustą". Aišku, pirmiausiai visi puola klausinėti apie patį pastatą. Taip, bendras įspūdis tikrai labai geras, pastatas reprezetantyvus, santūrus, šiuolaikinis grožis. Kaip ir girdėjau kalbant nelietuviškai, mūsiškis teatras savo santūrumu ir iškilmingumu viršija net patį Maskvos Kremliaus teatrą. Puikus komplimentas pastato šeimininkams ir autoriams.

Kas liečia akustiką, girdimumą, jis nevisur yra geras, ypač parteryje. Kiek girdėjau, baigus sezoną bus imtasi priemonių akustikai pagerinti.

Kalbant apie patį "Fausto" pastatymą, reikalinga pasakyti, kad jį labai puošia pagal M. Dobužinskio eskizus atkurtos senos dekoracijos. Labai gera buvo Margarita (G. Kaukaitė), Mefistofelis (svečias iš Baltarusijos M. Zdanovičius). Neblogi buvo ir kiti, visas spektaklis žiūrėjosi nenuobodžiai, su įtampa. Aišku, kapeika iš kišeniaus taip pat paskraidė, visokie bariukai su gėrimais, suvenyriniai kioskai taip ir tuština kišenių.

Japonų estrada savo kultūringu atlikimu paliko taip pat puikų įspūdį. Nei to bereikalingo triukšmo, bildesio, nuo kurio galva ištinsta, nei to maivimosi. Viskas "all right". Klausytojus pradžiugino tas faktas, kad vienas atlikėjų per keletą dienų pramoko neblogai lietuviškai konferuoti. Aišku, visą laiką jis lietuviškai nekalbėjo, bet lengvesnes vietas pranešdavo mūsų gimtąja kalba, už ką turėjo didelį pasisekimą.

Mūsų pedagoginės mokyklos dėstytojai pedagoginiams skaitymams pateikė apie 30 įvairių metodinių ir tiriamojo pobūdžio darbų. Iš jų 15 buvo atrinkta respublikiniams skaitymams Vilniuje, kurie įvyks gegužės mėnesį. Atrinktųjų tarpe LTSR resp. premijos laureato mūsų dėst. L. Šepkaus "S. Neries kūrybos dėstymas vidurinėje mokykloje", M. Stanevičienės "Darbų dėstymas pedagoginėje mokykloje", J. Cibulsko "Diafilmų ir filmų panaudojimas chemijos pamokose", V. Gulmano "Muzika ir bažnyčia" ir eilė kitų. Tai yra tikrai geras ir gražus įnašas į pedagoginės minties vystymąsi Lietuvoje.

Moters Diena kovo 8 praėjo šauniai. Visur ji buvo švenčiama išvakarėse, kad liktų dvi laisvos dienos. Žinoma, vyrai čia gavo nemažai padirbėti, kol paruošė stalus, išpuošė patalpas, išmoko įvairias oracijas moterų garbei ir t. t.

Iškilmingos dalies metu buvo pasveikintos dvi jubiliatės, dėstytojos Šepkienė Aleksandra ir Kažemėkienė Anelė, sulaukusios po 50 metų, kitaip tariant nuėjusios pusę gyvenimo kelio, daug prisidėjusios prie jaunos kartos ugdymo. Na, o po oficialios dalies prasidėjo linksmoji. Nuotaika buvo gera, pakili, viskam vadovavo mūsų nenuilstantis linksmų plaučių piešimo dėstytojas, ats. kapit. J. Prakapas, taip įsismaginęs šokių metu, kad net kulnas nuo bato nuskrido.

Žinoma, nuo jo neatsiliko ir mūsų lakštingalų trio dėst. B. Korlaitė, L. Labanauskienė ir I. Žalimaitė šauniai apdainavusios įvairias vyrų silpnybes, pasirodė dėst. A. Grincius, pasmuikavęs F. Šuberto "Serenadą" ir t. t. Taip visas vakaras lėkte lėkte ir pralėkė.

Na, baigsiu šį sykį. Plačiau apie kultūrinį gyvenimą parašysiu sekantį sykį, nes įvykių nusimato nemažai ir gana įdomių.

Širdingiausi linkėjimai visiems!

Jūsų
V. Gulmanas.

Mūsų nepakeičiamos laikštingalos iš kairės į dešinę dėst. B. Korlaitė, L. Labanauskienė, I. Žalimaitė. V. Gulmano nuotr.

Washingtonas. - Iš visų milijonų pataisymui atšauktų automobilių, sakoma, daugiau negu du trečdaliai išleisti iš fabrikų be jokios inspekcijos. Nuo 1966 metų iki šiol buvo atšaukta 47,700,000.

Vatikanas. - Tie, kurie per velykų šventes matė popiežių Povilą VI, sako, kad jo sveikata atrodo labai gerame stovyje. Povilas jau yra sulaukęs 77 metų amžiaus.

Konferencija nutraukta dėl švenčių

Geneva. - Europos saugumo Konferencijos sesijos per šventes buvo nutrauktos. Tarybų Sąjunga pasiūlė, kad sutarties tekstas būtų pasirašytas Suomijos sostinėje Helsinkyje valstybių "viršūnių" susirinkime, kuris turėtų įvykti greitoje ateityje. Kai vėl po švenčių valstybių atstovai susirinks, jie turės tarybinį pasiūlymą apsvarstyti.

Sutarties tekste, kuris bus pasirašytas, svarbiausiu punktu laikomas užtikrinimas dabar Europoje rubežių egzistuojančių neliečiamybės. Tai reiškia pripažinimą ir Pabaltijo kraštų - Lietuvos, Estijos ir Latvijos - įsijungimo į Tarybų Sąjungos tautų šeimą.

Išleista L. Joniko knyga

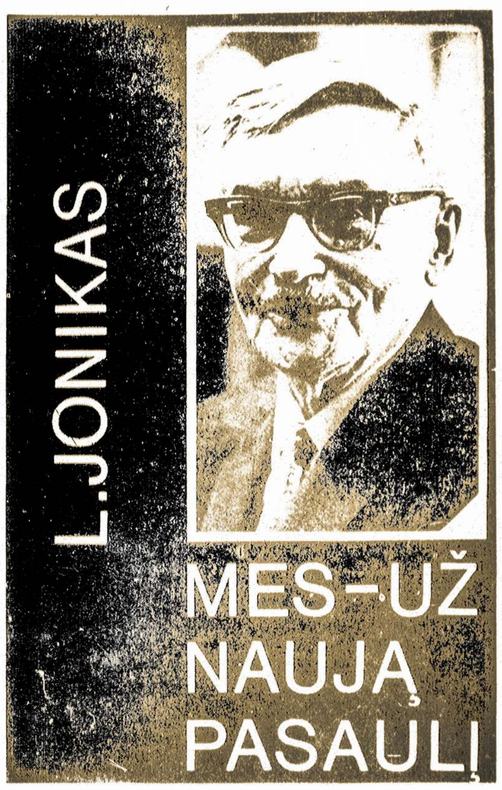

Tarybų Lietuvos knygynuose pasirodė žymaus pažangiosios lietuvių išeivijos visuomenės veikėjo ir publicisto Leono Joniko raštų knyga "Mes - už naują pasaulį". Ją sudaro L. Joniko publicistiniai kūriniai, parašyti 1939-1968 metais.

Knyga pradedama A. Sniečkaus kalba, pasakyta 1972 m., atidengiant paminklinį akmenį L. Joniko gimtajame kaime. Sioje kalboje išryškinti svarbiausi L. Joniko gyvenimo, jo visuomeninės politinės ir literatūrinės veiklos bruožai.

Pirmajame knygos skyriuje - "Jie - su vakarykščia, mes - už rytojų" - pateikiami būdingesni L. Joniko straipsniai, feljetonai, reportažai. Siuose kūriniuose atsispindi autoriaus, kaip ir kitų pažangiųjų JAV lietuvių, pažiūros į visuomeninio politinio gyvenimo raidą tiek tėvų žemėje Lietuvoje, tiek ir naujojoje tėvynėje Amerikoje.

Antrajame skyriuje - "Dienų ir įvykių pėdomis" skaitytojas ras pluoštą trumpų poleminių pastabų, kuriomis L. Jonikas "Vilnies" puslapiuose atsiliepdavo į įvairius lietuvių išeivijos gyvenimo įvykius. Trečiąjį knygos skyrių sudaro keletas fragmentų iš L. Joniko kelionių įspūdžių, apsilankius Tarybų Lietuvoje.

Raštų pabaigoje spausdinamas B. Raguočio straipsnis "Leonas Jonikas (1891-1969) Knyga iliustruota dokumentinėmis nuotraukomis, kurių dalis gauta iš L. Joniko gyvenimo draugės ir bendražygės Alisės Jonikienės, gyvenančios Cikagoje.

V. Petkevičienė

TARPTAUTINĖMIS TEMOMIS

Etiopija: žemė - valstiečiams

Etiopijos karinė valdžia paskelbė, kad bus vykdoma radikali žemės reforma.

Sunku pakankamai įvertinti, kokią reikšmę toks nutarimas turi šios Afrikos šalies ateičiai. Etiopijos valstybė gyvuoja 2 tūkstančius metų ir per visą šį ilgą laikotarpį valdžioje buvę feodaliniai valdovai ir bažnytininkai atiminėjo iš valstiečių žemę. Pakanka pasakyti, kad praėjusių metų rudenį nuverstam imperatoriui Hailei Selasijei I ir jo šeimai priklausė daugiau kaip 8 milijonai hektarų. Tuo tarpu pusę Etiopijos gyventojų sudaro žemės ūkio samdiniai ir piemenys, kurie visai neturi žemės.

Feodaliniai žemės santykiai stabdė žemės ūkio gamybos augimą ir vertė agrarinę Etiopiją įsivežti žymia dalį jai reikalingų maisto produktų. Dėl to suprantama, kad pastarojo meto agrarinius pertvarkymus remia ne tik valstiečiai, bet ir visi tie, kas nori matyti Etiopiją ne viduramžių imperiją, o XX amžiaus valstybę.

Dekreto dėl agrarinių pertvarkymų Etiopijoje mastas ir turiningumas neturi precedento Afrikoje.

Visa žemė kaimuose nacionalizuojama ir skelbiama "kolektyvine liaudies nuosavybe". Privati žemėvalda panaikinama, nebus mokama jokia kompensacija dvarininkams ir bažnytininkams. Iš jų atimtų latifundijų žemės bus paskirstytos šalies piliečiams, kurie ją dirba ir neturi kitų pragyvenimo lėšų. Vidutinė dala vienai šeimai neturi viršyti 10 hektarų.

Dekretu panaikinami visi ankstesni santykiai tarp žemvaldžių ir nuomininkų, o pastarieji atleidžiami nuo mokesčio už žemę, panaikinamos jų skolos ir kiti įsipareigojimai. Nuomininkui suteikiama teisė pasilikti inventorių ir vieną porą buivolų, priklausančių žemvaldžiui.

Reforma numato steigti kooperatyvus, kurių nariais gali tapti buvę nuomininkai, bežemiai valstiečiai, žemės ūkio darbininkai ir nedidelių žemės sklypų savininkai.

Visoje Etiopijoje šiomis dienomis vyksta demonstracijos ir mitingai, kurių dalyviai remia valdžios nutarimą. Drąsūs Etiopijos vyriausybės žingsniai likviduoja socialinę ekonominę feodalizmo bazę šioje šalyje ir kartu su privačių bankų draudimo kompanijų ir eilės pramonės įmonių nacionalizavimu sudaro sąlygas naujiems santykiams vystyti šioje senoje šalyje.

S. Kulikas

MOKSLAS AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE PABRANGS

Salies Kolegijų Taryba pravedė tyrinėjimą ir surado, kad ateinantį rudenį mokslas kolegijose vidutiniai vėl pakils nuo 6 iki 8 procentų. Privatiškose kolegijose keturių metų mokslas kaštuos $4,391, viešose kolegijose - $2,670. Tyrinėjimas atliktas 2,400 kolegijų.

Phoenix, Arizona. - Čia kalėjime mirė nuo peiliu žaizdų kalinys Charles Schmidt, kuris prieš dešimt metų buvo nubaustas viso amžiaus kalėjimu už nužudymą trijų jaunų mergaičių. Jį sužeidė kiti kaliniai.

Cleveland, Ohio

Moterų Klubas ruošia pavasarinę pramogą, kuri įvyks balandžio 10 dieną tuoj po susirinkimo, kuris prasidės 1 val. popiet ICA svetainėje, 15901 St. Clair Ave. Moterys kviečia visas nares ir pažįstamas ateiti su svečiais. Turės skanius pietus, ir bus programa, kurios muzikalę dalį atliks Stasys ir Violet Kuzmickai ir jų sūnus. Taipgi gal dalis mūsų buvusio choro padainuos dainelę kitą. Bus pagerbtos mūsų veikėjos-darbininkės. Draugė Palton pakalbės apie mūsų klubo veiklą.

Pietūs narėms nemokamai, o svečiams už mažą kainą.

LDS 55 kuopos susirinkimas įvyko kovo 6 d., dalyvaujant geram skaičiui narių. Buvo kalbėta apie dalyvavimą LDS bowling turnyre, bet nutarta nedalyvaut, nes mes neturime aktyvių bolininkų - gal dalyvausim 1976 m. Turnyrui paaukota $10. Reikalas bus pakeltas geg. 1 d. susirinkime, kuris bus su vaišėmis. Kuopos veikla, rodos, gyvėja. Rengiasi šią vasarą turėti išvažiavimą.

•

Lordstown, Ohio, kur gaminami "Vega" automobiliai, General Motors atšaukė darban 1,400 darbininkų. Tai pusė normalio skaičiaus.

•

Clevelande bedarbių skaičius paaugo tūkstančiu - pakilo iki 52,000, o Ohio valstijos darbo ieško 278,000 bedarbių. Mieste bedarbiai sudaro 6.5 procento visų darbo jėgų, o valstijoje - 8 proc., ir dar vis kyla. Tie, kurie dar dirba, gauna po $235 savaitėje, o pernai gavo tik $218. Už darbo valandą yra $5.52, o prieš metus buvo tik $5.01.

•

Dar tik kovo 17 d., o mieste šiemet jau turėjome 72 žudystes. Pernai šiuo laiku buvo tik 45.

•

Mokyklų Tarybos prezidentas Arnold Pinkney, kalbėdamas Gilbert Elementary School tėvų susirinkime, pastebėjo, kad tėvai prižiūrėtų, ką jų vaikai veikia apie namus, mokykloje bei gatvėje, ir juos sudraustų.

•

Nuo Redakcijos: Labai atsiprašome už korespondencijos sutrumpinimą. Dėkojame už rašinėjimą.

J. P.

Waterbury, Conn.

Moters Dienos minėjimas, kurį surengė Lietuvių Literatūros Draugijos 28 kuopa kovo 16 dieną, gerai pavyko. Žmonių atsilankė daug ir buvo pasekmės.

Su Arthur Petrick buvo atvažiavusios draugės K. Petrikienė, Eva Mizarienė ir viešnia iš Vilniaus Genovaitė Raguotienė.

K. Petrikienė kalbėjo apie Lietuvių Literatūros Draugijos nuveiktus darbus per 60 metų nuo jos susitvėrimo. Eva Mizarienė kalbėjo apie šių dienų moterų padėtį. Taip pat apie Lietuvą kalbėjo ir viešnia iš Lietuvos, kuri dabar Amerikoje viešėjo pas draugus Antaną ir Elsie Bimbus.

Arthur Petrick parodė 3 filmus iš Lietuvos, kurie truko daugiau valandą laiko. Filmai žmonėms patiko. Ačiū Arthur Petrick už jų parodymą ir kalbėtojoms už kalbas.

Kai kurie draugijos nariai buvo nusipirkę bilietus pietums, bet neatsilankė. Juozas ir Mary Stružauskai turėjo 2 bilietus, Barbutė Kindulienė 2, W. Dūda 1, Ida Ablažiene 1, ir H. Kutelis 1.

Valgių gamintojas M. Svinkūnienė, Alice Morris, Vera Barr ir Mary, Alice Morris, giminaitė dirbo virtuvėje ir patarnavo prie stalų. Ačiū joms už jų sunkų darbą.

Ačiū J. Vaitoniui ir Mary Barzdai už tikietėlių platinimą ir visiems tiems, kurie kuom nors prisidėjo prie parengimo, kad jis būtų sėkmingas.

Komisija

Detroit, Mich.

Iš Draugijų Veiklos

Sekmadienį, kovo 9 dieną įvyko Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 21 kuopos mėnesinis susirinkimas. Narių dalyvavo geras skaičius. Malonu matyt, kad nariai kuopos susirinkimus skaitlingiau lanko.

Valdybos narių raportai priimti. V-ba darbuojasi gauti daugiau naujų narių į mūsų Susivienijimą. Man patiko mūsų kuopos finansų sekretoriaus - iždininko - L.D.S. Centro pirmininko. Servit Gugo pareiškimas, kad jis manąs įrašyti daugiau kaip 10 naujų narių į kuopą iš bolininkų tarpo.

Kaip matyt mūsų kuopos bolininkai jau turi pinigų vykti į Chicagą, į L.D.S. kėglio turnyrą gegužės mėnesį. Linkiu jiems kuogeriausios sėkmės.

* * *

Po L.D.S. 21 kuopos susirinkimo įvyko Moterų Pažangos Klubo susirinkimas. Jos visuomet skaitlingai lanko susirinkimus. Apie jų susirinkimą, be abejonės, jų korespondentė parašys.

* * *

Antradienį, kovo 18 dieną įvyko Lietuvių Literatūros 52 kuopos mėnesinis susirinkimas. Narių atsilankė pusėtinai. Pirmininkas Pr. Nakas atidarė susirinkimą, tvarką vesti pakvietė P. Jočionį. Valdybos raportai ir pereito susirinkimo nutarimai priimti. Keletas kuopos narių dar nėra užsimokėję savo duoklių, nes keli serga, kiti jau sulaukę senatvės ir negali lankyti susirinkimų. Tiesa, valdybos nariai bando juos aplankyti.

Buvo pakelta keletas klausimų apie Kuopos veiklą, bet palikta kuopos valdybai pasitarti su kitų draugijų valdybomis, ką nors surengti mūsų spaudos naudai.

* * *

Sekmadienį, kovo 23 dieną įvyko Detroit Lietuvių Klubo mėnesinis susirinkimas. Narių atsilankė daug. Labai malonu matyt, kad nariai skaitlingai susirinkimus lanko.

D.L.Klubo valdyba susideda iš čionai gimusių ir gerai išlavintų.

Vicepirmininkas Juozas Latoza, daug prisideda darbu Klube, ypač, kai reikia ką nors pataisyti, nors jis jau yra sulaukęs 93 metų amžiaus gimęs Lietuvoje.

Valdybos reportai priimti. Klubas geroj finansinėje padėtyje.

Buvo kalbėta apie bankietą, kuris įvyks balandžio 6 d. — sekmadienį. Įžanga $4.

Klubo pirmininkė Stefanija Masis pareiškė, kad mūsų laikraščių "Laisvės" ir "Vilnies" suvažiavimai tuojau įvyks, tai, girdi, mes nariai ir tų laikraščių skaitytojai, turėtume juos finansiniai paremti, pasižadėjo patarnauti, priimdama jūsų sveikinimus su auka ir jas pasiųsdama.

Pasibaigus mitingui, buvo pateikti skanūs užkandžiai, kuriuos prirengė Pat Stunskas ir Elzbieta Ulinskienė. Patarnavo dar kelios kitos draugės.

Paskui buvo rodomi filmai iš Lietuvos. Juos rodė drg. A. Bubnelis ir Stefanie Masis. Bubnelis su savo žmona ir sūneliu praeitą vasarą lankėsi Tarybų Lietuvoj. Labai gražios Tarybų Lietuvos apylinkės. Mane net sujaudino, kai pamačiau draugą Bubnelį su jo sūneliu Dusios ežere maudantis. Mat, jau virš 66 metai, kai Lietuvą palikau, o tame ežere ir aš daug kartų esu plaukiojęs!

Gaila, kad negalėjau matyti filmo, kurį rodė Masytė, mat, turėjau skubėti namo.

Girdėjau draugus ir draugės kalbant, kad jiems tie filmai iš Tarybų Lietuvos patiko. Labai ačiū Bubneliui ir Masytei už filmu parodymą.

* * *

Detroito Lietuvių Klubo pensininkai susirenka į Klubo namą kas antradienį ir turi "good times". Turi dvi geras drauges - Pat Stunskas ir Elzbietą Ulinskienę, kurios pagamina skanių užkandžių, o joms pagelbsti Mike Stunskas. Mes visi pensininkai esame jiems labai dėkingi!

Antradienį, kovo 25 dieną susirinko daug pensininkų ir turėjo gerą pokylį, nes buvo dviejų draugų Ben Wardo ir Džimo Umaro gimtadieniai paminėti.

Ruošti padėjo Alfons ir Emma Rye su Mike Stunsku sustatė stalus, o mes visi ir visos apsėdome aplink.

Stalus puošė ir gimtadienio tortai. Tvarką vedė Alfons Rye paaiškindamas apie tų draugų gimtadienius.

Draugai Yuškai įteikė Ben Wardo gražią dovanėlę ir gražias eilutes, kurias parašė draugė Yuška. Eilutes skaitė Adelė Ward.

Paskiau keletą žodžių tarė Pr. Jočionis, pareikšdamas, kad S. Masytė Klubo susirinkime paragino narius ir nares finansiniai paremti mūsų spaudą. Sake: Jums patarnausiu nes "Laisvės" ir "Vilnies" dalininkų suvažiavimai tuojau įvyks". Na, ir susirinkusieji pradėjo aukoti, kiek kas gali. Alfonsas Rye surašinėjo jų vardus. Aukas perduos S. Marytė kurias ji nuveš "Laisvei" ir "Vilniai".

* * *

Gegužės 11 d. bus suruoštas Moterų parengimas.

Gegužės 3 įvyks Detroit Lietuvių Klubo susirinkimas, vietoje ketvirto nedėldienio, nes visa klubo valdyba vyksta į L.D.S. turnyną į Chicagą.

Vietinis

LAISVĖS REIKALAI

Žemiau skelbiame aukas, gautas nuo vasario 24 d. iki kovo 28 d.

Sekami vajininkai grąžino vajui laimėtą dovaną, aukodami ją "Laisvei":

Connecticut vajininkai per M. Sinkūnienę $50.00
Kanados vajininkai, per K. Kilikevičių 30.00
A. Račkauskienė-M. Sametis, Haverhill, Mass. 15.00

* * *

Agatha Dagilis, Windsor, Conn., aukojo du Namo Bendrovės šėrus, vertės $50, prisiminti savo vyrui, kuris mirė 1955 metais kovo mėnesyj.

* * *

Mrs. Valerie Zagarenski, Voluntown, Conn., prisiuntė $25 prisiminimui tėvelio Vincent Macy, kuris mirė 1972 m. gegužės 22 d., ir mamytės Anna Macy, kuri mirė 1974 m. gruodžio 25 d.

* * *

Ona Visockienė, Kensington, Conn., prisiminimui savo vyro Vinco, kuris mirė prieš 28 metus, aukoja $28.

* * *

Kitos aukos:

Stefanija Masytė ir Teofilė Masienė, St. Clair Shores, Mich. prisiminimui tėvo ir vyro Miko Detroitiečio $50.00
Anthony J. Orlen, Webster, N. Y., proga 88 metų gimimo sukakties, kovo 25 d. 30.00
LDS 8 kuopa, Livingston, N. J., per M. Stensler, prisiminimui Chas. Anuškio 25.00
K. A. Naravai, Shenandoah, Pa. 21.00
Antonette Shtukienė, St. Petersburg, Fla. 20.00
Iš Moters Dienos minėjimo pobūvio, Brockton, Mass., per S. Rainard 15.00
Detroito Liet. Moterų Pažangos Klubas, per Adelę Wardo 15.00
Geo. Stasiukaitis, Fairview, N. J. 15.00
Beatrice Lutz ir Felicia Shimkienė, Kearny, N. J., prisiminimui mirusios Lietuvoje Marijos Vitkauskienės 11.00
John Buzak, Daytona Beach, Fla. 11.00
Vincas Yokubonis, Waterbury, Conn. 10.00
Povilas Pajuodis, London, Ont., Canada 10.00
Ig. Kamar, Oakland, Cal. 8.00
Kate Sanders, Glen Ellyn, Ill. 6.00
P. Jasilionienė, Binghamton, N. Y. 6.00
Alex Gudaitis, Glendale, N. Y. 5.00
Steve Družas, Norwood, Mass., per M. Uždavinį 5.00
Elzbieta Jusienė, West Boylston, Mass. 5.00
Eleanor Sungaila, Oceanside, N. Y. 5.00
Stella Zaks, St. Petersburg, Fla. 5.00
Kazys Milevičius, St. Petersburg, Fla. 5.00
Ona Juozėnienė, Jamaica, N. Y. 5.00
Katherine Yenkelun, Waterbury, Conn. 5.00
Jonas Vaicekauskas, Binghamton, N. Y. 5.00
A. Dočkienė, Cicero, Ill. 3.00
B. Šalinaitė, Alpine, N. J., iš aidiečių surengto jos gimtadieniui pobūvio 3.00
Geo. Kodis, Windsor, Ont., Canada 3.00
Antosė Garland, Nanaimo, B. C., Canada 2.00
S. Repšys, Verdun, Que., Canada 2.00

Po $1.00: J. K. Alvinas, Royal Oak, Mich.; M. Užkurėnas, Linden, N. J.; Geo. Kardauskas, Linden, N. J.; Anthony Burt, Binghamton, N. Y.; A. Butėnas, Nashua, N. H.; A. Juška, Brooklyn, N. Y.; Helen Lapash, Brooklyn, N. Y.; Stella Zak, Evergreen Park, Ill.; P. Zeikus, Brooklyn, N. Y.; Konstance Kalvelis, Lewiston, Me.; Elena Brazauskienė, Hartford, Conn.; St. Grublin, No. Miami Beach, Fla.; S. Rainard, Brockton, Mass.

Širdingai dėkojame visiems. **ADMINISTRACIJA**

Mount Holly, N. J. - James Carhart, 24 metų, nušovė du policininkus ir pats nusišovė. Manoma, kad jam buvo laikinai pamišęs protas.

Trysdešimt dvi miesto žydų organizacijos sudarė bendrą frontą vedimui propagandos, kad ši šalis dar daugiau paremtų Izraelį ekonominiai, politiniai ir militariniai prieš arabus. Tokiai propagandai, žinoma, bus panaudota spauda, radijas ir televizija.

Sekmadienį, balandžio 13 d., Lietuvių Kooperatyvinės Bendrovės ["Laisvės"] dalininkų suvažiavimas 10 val. ryto, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, New York.

Po suvažiavimo 2 val. bus pietūs. Kviečiame visus apylinkės lietuvius dalyvauti. Auka $4.

NEW YORKO NAUJIENOS

Pagaliau New Yorko miesto valdžia išpildė aplikaciją dėl įstojimo į federalinę apdraudos nuo potvynių programą. Manoma, ji bus priimta. Tada, būdama programos nare, ištikus potvyniams, galės gauti iš federalinės valdžios 90 procentų jų padarytų nuostolių.

o

Miesto taryba prėmė ir majoras Beame savo parašu padarė įstatymu bilių, pagal kurį pakeliama kaina už leidimus susituokti, laikyti ir nešioti šautuvus ir už kelis kitus leidimus. Tikimasi, kad tie pakėlimui miestui duos beveik pustrečio milijono dolerio pajamų.

o

Federalinė valdžia apkaltino septynis Consolidated Edison Co. fabrikus teršime oro. Duodama mėnesis teršimą pašalinti. Jeigu kompanija to laiku nepadarys, tai bus baudžiama pasimokėti po $5,000 už kiekvieną dieną, kol teršimas nebus pašalintas.

o

Garsusis New Yorko Metropolitan Muziejus tapo apdovanotas $7,300,000 vertės meno kūriniais. Tai pirma tokia vertinga šiam muziejui dovana visoje jo istorijoje. Ir ji apdovanojo mažai tegirdėta europietė velionė Ema Sheafer savo pomirtiniame palikime.

o

Miesto Bay Ridge rajono gyventojai nenori įsileisti naujų namų seneliams projekto. Projektas kaštuotų $23,000,000. Jie sako, kad seni žmonės sugadintų viso rajono aplinką. Valdžia traukiama į Brooklyno teismą, su reikalavimu, kad jisai uždraustų tokio projekto statymą.

o

Nors miesto valdžia per pirmuosius šių finansinių metų mėnesius surinko iš gyventojų mokesčiais $1,770,000,000, gerokai daugiau, negu pirmesniais metais per tą pati laikotarpį, bet vis tiek trūksta $200,000,000 padengimui valdžios išlaidų. Girdi, algos pakilo ir viskas kita labai pabrango.

Tarp Lietuvių

Praėjusį savaitgalį Genovaitė Raguotienė ir Justas Rugienis sugrįžo į New Yorką po viešnagės Floridoje. Jie abu, atrodo, labai pasitenkinę Floridiečių svetingumu.

Šeštadienį pas mane viešinti Lena Mickevičiūtė išvyko į Kaliforniją, o Genovaitė išvyko ten pirmadienį. Abi pirmiausia apsistos pas Juozą ir Ksaverą Karosus. Tikimės, kad jos galės nuvykti ir į Los Angeles.

J. Rugienis dabar "dairosi" po New Yorką, globojamas tetos Kostės Rušinskienės ir jos šeimos.

Mes tikimės, kad viešnios ir svečias dalyvaus "Laisvės" bankete balandžio 13 d.

Į suvažiavimą laukiame atvykstant ir daugiau svečių iš tolimesnių Amerikos kolonijų. Labai būtų malonu sutikti čia Stefaniją Masytę ir Teofilę Masienę.

* * *

"Laisvės" direktorių vicepirmininkas Jurgis Bernota aplankė ilgametį buvusį direktorių Vincą Baltrušaitį. Vincas sirgulioja jau senokai ir nevisada gali išeiti iš namų, tad ir bėdavoja, kad gal negalės dalyvauti "Laisvės" suvažiavime, balandžio 13 d.

Besikalbant su Jurgiu, draugas Baltrušaitis įdavė jam $20, perduoti $10 Aido Chorui ir $10 Moterų Klubui.

* * *

Seniai jau bematėme Marytę Tamelienę mūsų tarpe, o juk ji mažai praleisdavo pobūvių bei susirinkimų. Kalbėjausi su Maryte telefonu. Ji sakė, kad sveikata pablogėjusi ir jau sunku išeiti iš namų.

Linkiu abiem draugam greit sustiprėti. **Ieva**

PRAŠO MOKYTOJUS JAM PADĖTI

Albany. - New Yorko valstijos gubernatorius Carey kviečia valstijos mokytojus padėti jam pakelti valstijos gyventojams mokesčius ir laimėti finansinės pagalbos iš federalinės valdžios. Jis kalbėjo mokytojų konvencijoje kurioje dalyvavo 2,000 mokytojų. Jis mokytojus gasdino, kad jeigu jam nepadės jo programos pravesti, tai daugelis mokytojų neteks darbo, bus išmesti iš mokyklų sistemos.

Sveikina "Laisvės" suvažiavimą

Su šiuo laišku sveikinu visą "Laisvės" kolektyvą ir suvažiavimo dalininkus. Prisiunčiu $100 į "Laisvės" fondą.

J. S. DELTUVA
Baltimore, Md.

☆ ☆ ☆

"Laisvės" Spaudos Kooperatyvo dalyviams,

Tikiu, kad Jūs išdirbsite kuo geriausius planus "Laisvės" laikraščio ateičiai, kad laikraštis lankytų mus tol, kol bus skaitytojų Amerikoje. Prisidedu, nors maža auka, su $15.

M. STAKOVAS
Windsor, Ont., Canada

☆ ☆ ☆

Juozas ir **Ona Babarskai**, Richmond Hill, N. Y., prisiminimui mirusio draugo K. Briedžio, vietoje gėlių, aukoja "Laisvei" $15.

☆ ☆ ☆

Juozas ir **Savūnė Bimbai**, Hawthorne, N. J. aukoja $10.

April Friday Night Forums

April 4

The current situation in Vietnam and Cambodia
Speaker from Indochina Peace Campaign. We must be informed on the latest developments in Vietnam and Cambodia in order to be able to struggle effectively against Ford-Kissinger plans to prop up deteriorating regimes in these countries.

April 11

The Eritrean struggle for liberation
Speakers from Eritreans for Liberation. A discussion of the history of Eritrea, the involvement of U. S. imperialism there, the Eritrean liberation movement, and the struggle of the Eritrean people for national independence. Also film: **Eritrea 1974.**

April 18

The current economic crisis (how do we struggle against it)
Speaker: Daniel Rubin, Political Committee Communist Party USA and Chairperson, Party Comm. on Unemployment and Inflation.

A discussion of the present economic situation and Ford's and Congress' plans to deal with it, as well as the path of struggle for progressives.

April 25

A concrete analysis of the military budget
Speaker: A participant in the Nat'l Conference for a Drastic Cutback in Military Spending Chicago April 5-6.

Exactly what is contained in Ford's 1975-6 military budget? How can we reduce military spending?

ALL FORUMS BEGIN AT 8:00 PM EVERY FRIDAY

Location: The West Side Marxist Center
955 West End Ave. [Corner 107 St.]
New York, N. Y. 10025

Admission free - Donation Requested. Everybody welcome.

We welcome suggestions for future programs.

BROOKLYN, N. Y.

Mirus

Klemensui Briedžiui

Reiškiu giliausią užuojautą jo žmonai Beatrice, sūnui Billings ir jo šeimai; taipgi visiems artimiesiems.

JONAS KARPAVIČIUS
Brooklyn, N. Y.

BROOKLYN, N. Y.

Mirus

Klemensui Briedžiui-Bready

Reiškiame giliausią užuojautą jo žmonai Beatrice, sūnui Billings ir jo šeimai, taipgi visiems artimiesiems bei draugams.

JUOZAS ir ONA BABARSKAI
Woodhaven, N. Y.

Pramogų kalendorius

BALANDŽIO 26 D.

Lietuvių Namo Bendrovės šėrininkų suvažiavimas 11 val. ryto, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Po suvažiavimo bus vaišės.

GEGUŽĖS 4 DIENA

Aido Choras rengia savo metinį koncertą, kuris įvyks Laisvės salėje. Programoje dalyvaus ir svečiai menininkai. Po programos bus patiekti skanūs pietūs. Pradžia 2 val. p. p. Auka - $5.

LLD 185 KP. NARIAMS

Mūsų susirinkimas įvyks ateinantį antradienį, balandžio 8 dieną, 2 val. popiet, Laisvės salėje. Visus narius ir nares raginame dalyvauti.

Valdyba

Sveikiname

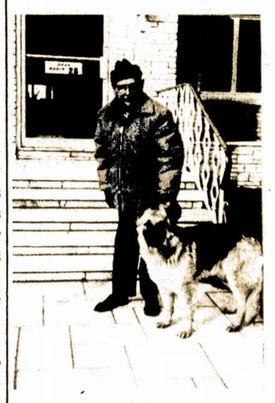

Antanas J. Orlen, kuris gyvena Webster, New York, sulaukė 88 metų amžiaus kovo 25 d. Ta proga jis prisiuntė "Laisvės" palaikymui $30.

Širdingai dėkojame A. J. Orlen, uolų "Laisvės" rėmėją ir skaitytoją. Taip pat visų laisviečių vardu linkime jam sulaukti dar daug, daug laimingų gimtadienių ir sveikatos.

ADMINISTRACIJA

Fragments

An estimated 124 million foreign visitors came to the United States during the first 10 months of 1974.

* * *

The largest crowd to see a women's basket-ball game in New York City was when Queens College played Immaculata (Pa.) College at Madison Square Garden.

* * *

A spokesman for Senator James Buckley disclosed that the Senator would hold a closed gathering of ultra-right politicians in Washington in the near future.

* * *

One of the greatest epochs in the history of Japanese art — the Momoyama period, dating from 1568 to 1615, is currently the subject of a dazzling and unusual exhibition at the Metropolitan Museum of Art. It is the first such exhibition to be exported from Japan, and consists of more than 100 works of art.

* * *

In an upstairs Brazilian restaurant off Times Square, a young couple sat opposite each other at lunch. Over the coffee, the man and the woman leaned over the table and kissed several times. Then they examined the bill and discussed how much each would pay. Presumably they lived happily ever after on separate incomes.

* * *

New documents collected by Dr. Daniel Ellsberg will disclose another instance in which the public was misled about the progress of the Vietnam war, Dr. Ellsberg and the chairman of a House subcommittee said recently.

Ilse